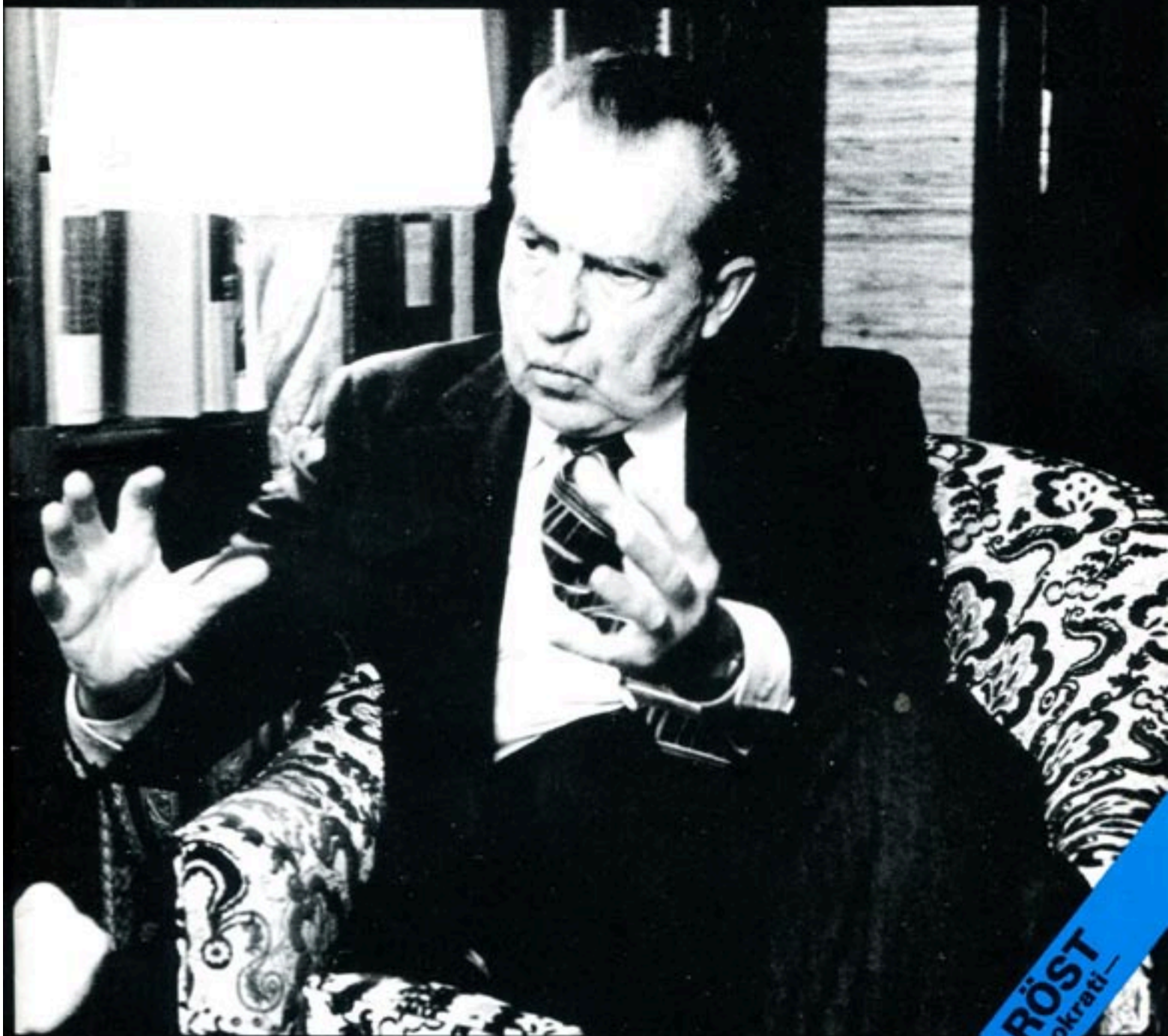


CONTRA

nr 4 1994 (nr 116 från starten) årgång 20 Pris 25:-



Vänsterns fiende nr 1
Splittring i Fremskrittspartiet
Konflikten på Irland

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra

Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Tommy Hansson

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM

Tel 08-654 95 52

Telefax: 08-652 48 99

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år.
Inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro
261-2638.

Finland: Minst 100 mark per år.

Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 130 norska kronor per år.

Norskt postgiro 1 99 82 77.

Danmark: Minst 120 danska kronor per år.

Danskt postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Mólnár

Redaktion: Tommy Hansson, Georg Hardt och Carl
G. Holm.

Övriga medarbetare: Bertil Häggman, Bieger Larsson,
Bertil Lindblom, Ane Sundström, Roger Söderqvist,
Marek Zyto samt Peter Hartvig Danmark, Allan C.
Brownfeld, Washington och Rune Westin, Sydney.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0522-64 16 06

Presslagd 1994-05-20

Vänersborgs Offset AB, Vänersborg 1994

CONTRA-NYTT

Contra-hyllning vid Nixons grav

En av efterkrigstidens största ledare för den Fria Världen har gått bort – Richard Milhous Nixon. Contra hyllar honom med en omslagsbild och en artikel i detta nummer av Contra. Contramedarbetaren Stefan Klenze såg dessutom personligen till att Nixons minne hedrades vid begravningen. Blommorna här lades ned vid Nixons grav med ett tackkort från Contra i Stockholm.



Nixons bästa bok finns fortfarande i lager

Richard Nixons främsta bok Det verkliga kriget gavs på svenska ut av Contra förlag. Boken fick

lysande recensioner och analyserar den politiska utvecklingen under efterkrigstiden mot bakgrund av konflikten mellan Öst och Väst och ställer upp riktlinjer för hur Väst bör agera för att hålla tillbaka kommunisternas expansionsförsök.

Det verkliga kriget är på 287 sidor och kan rekvideras från Contra genom att Du sätter in 80 kronor på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro 261-2638. Det går också bra beställa boken mot postförskott per telefon 08-654 95 52, fax 08-652 48 99 eller under adressen Box 8052, 104 20 Stockholm. Priset för boken inklusive postförskott blir 95 kronor.

Sommarartiklar från Contra

Så här års brukar vi inte sälja många exemplar av Contras reflexmärke. Men desto fler T-shirts.

Contras populära T-shirts finns i flera olika utföranden. Med enfärgad text "Contra" kostar tröjan 79:-, med trefärgad bild "Sverige fritt från socialism" kostar den 94:- och Sverige-Amerika-tröjan – kanske för Dig som reser till USA – kostar 99:-. Tröjorna finns i storlekarna S, M, L, XL och XXL. Alla T-shirts är i 100 procents bomull. Lägg alltid till 15 kronor per beställning om Du sätter in pengarna i förskott på postgiro 85 95 89-4. Det går också bra att beställa mot postförskott, men då kan Du räkna med att portokostnaden blir högre (vi lägger den verkliga portokostnaden till listpriset).

För Dig som vill ha något trevligt att läsa kan vi rekommendera Kenth Olssons *Affärernas Sverige* för 190 kronor, Tommy Hanssons *Åter till det kalla kriget* för 98 kronor och Lennart Hanes *Rättvisan och psykologin* för 160 kronor.

För den som är hemfallen åt laster kan vi erbjuda Contras cigarettändare, som varje gång Du tänder en cigarett påminner Dig om att kommunism är farligare än rökning.

Contra önskar sina läsare en trevlig sommar



Contras T-shirt "Sverige fritt från
socialism"

Kalla krigets hjältar:

Nixon - vänsterns fiende nr. 1

Av Tommy Hansson

Den 9 januari i år fyllde Richard Milhous (inte med "e" på slutet som det numera står i alla svenska tidningar) Nixon 81 år. Någon månad därefter gav han upphov till världsvid uppmärksamhet då han under ett besök i Ryssland mötte kontroversiella gestalter som Vladimir Zjirinovskij och Alexander Rutskoj. Den 22 april avled Nixon efter ett slaganfall.

Richard Nixon har beskrivits som en man som blev antingen älskad eller hatad. Han har också kallats USAs mest kontroversielle president någonsin. Båda dessa omdömen är sannolikt korrekta. Men Nixon var därjämte en av de allra största i amerikansk politik – både före och efter sin presidenttid.

Någon kanske frågar hur man kan beteckna en president som tvingades avgå till följd av skumraskerier i samband med Watergate-affären 1974 som en av de största. Svaret ligger främst i att Nixon var en lysande utrikespolitiker, som dessutom besatt en intuitiv ideologisk förståelse. Det var därför han blev en av de kalla krigets viktigaste kämpar. Hans mest bestående och spektakulära insats var resan till Peking i februari 1972, då Nixon och utrikesminister Henry Kissinger för de kommunistkinesiska ledarna inklusive den redan senile Mao Tse-tung kunde presentera amerikanska satellitfoton som visade offensiva sovjetiska militäranläggningar nära den kinesiska gränsen.

Avslöjandet skapade en oöverbryggbar klyfta mellan de båda röda stormakterna, vilka enligt vissa bedömare just vid denna tid tycktes vara i färd med att åter närma sig varandra.

Trodde på Chambers

Republikanen Richard M. Nixon inledde



Nixon gav efter sin avgång 1974 ofta kloka statsmannaråd i utrikespolitiska frågor. Här i samband med en intervju inför publiceringen av Contra-boken "Det verkliga kriget" 1980. Foto: Paul Hosefros)

sin politiska karriär med fyra år i representanthuset, dit han blev invald vid 33 års ålder 1946. Nixon slog då ut en demokrat i en valkrets i Kalifornien och omvaldes 1948. Två år senare invaldes han i senaten på ett antikommunistiskt program.

–Tala om planhushållning, fair deal eller social välfärd – det är ändå samma gamla socialistiska soppa, framhöll Nixon i ett av sina många valtal. Nixon tyckte för övrigt instinktivt att det var obehagligt att framträda offentligt, men gjorde likväl sin plikt "on the stump".

Det var uppenbarligen ett budskap som gick hem i ett USA där flera sovjetiska spionaffärer redan avslöjats. Ytterligare

två år senare erbjöds Nixon vid det republikanska partikonventet posten som Dwight D. Eisenhowers vicepresidentkandidat, trots att han kom till konventet för att backa upp hemstatens kandidat Earl Warren, som senare blev president i Högsta domstolen.

Det är många som genom åren ställt sig frågan varför Richard Nixon lyckades göra sig så extremt impopulär inom liberala kretsar och massmedia; trots allt har han ingalunda stått allra längst ut på högerflygeln i amerikansk politik utan snarast varit en "konservativ pragmatiker". Både utrikes- och inrikespolitiskt stod Nixon till exempel till vänster om Ronald Reagan.

Den frågan kan lämpligen besvaras av Jan Olof "Jolo" Olsson i bokverket *20e århundradet* (Del 6 1951-1960):

"Nixon var för stora skaror nästan nationalhjärte. Av andra var han hjärtligt avskydd. Hans politiska karriär grundade sig på hans insats 1948 då han som medlem av representanthuset i Washington satt med i den kommitté som undersökte oamerikansk verksamhet. Det var Nixon som mot de övriga medlemmarna i kommittén, mot allmänna opinionen och trots kritik och hån i pressen var övertygad om att Alger Hiss, en av de framträdande i Franklin Roosevelts administration, trots sina nekanden var skyldig till vad han anklagats för, nämligen att ha lämnat ut uppgifter till en kommunistisk agent. Det visade sig att Nixon hade rätt, och från det ögonblicket blev han dessvärre de ultrapatriotiska amerikanernas idol och för de liberala den mest avskydda figuren i politiken näst senator McCarthy."

Just det. Nixon hade rätt den gången, liksom så många andra gånger. Det har det vänstervridna etablissemånet i USA och västvärlden aldrig kunnat förlåta honom. Det var Richard Nixon, mer än de flesta andra, som trodde på den avhoppade kommunisten och redaktören i tidskriften *Time*, Whittaker Chambers, när denne hävdade att den ansedde diplomaten Alger Hiss – som bl a var ordförande i Carnegie-stiftelsen – inte bara var medlem i det amerikanska kommunistpartiet, utan också hade lämnat ut hemliga dokument till Sovjetunionen.

Nixon pressade Hiss

Det var den 21 januari 1950 som en jury i New York fann Alger Hiss skyldig till mened och dömd honom till fem års fängelse. Han kunde formellt inte dömas till spioneri, eftersom de brott han begått var preskriberade, men i realiteten var det som sovjetspion och landsförrädare han dömdes. De avgörande bevisen var filmer med avfotograferade dokument som Chambers hade gömt i en pumpa på sin bondgård i Maryland. Historien med pumpan har sedan använts för att förlöjliga Nixon och hans medarbetare.

Alger Hiss, i dag i 90-årsåldern, har under 45 år envetet förnekat sin skuld och därvid alltid haft en trogen anhängarskara i västvärlden. I ett brev till den konservativa amerikanska tidskriften *Policy Review* (vintern 1993) skrev han t ex:

"Som jag har sagt och skrivit i ungefär



Statsbesöket tillsammans med Henry Kissinger i Peking 1972 betecknade höjdpunkten i Nixons statsmannagärning. Här inspekterar Nixon en kinesisk hedersvakt med utrikesminister Chou En-lai.

44 år var jag aldrig medlem i kommunistpartiet och spionerade aldrig för Sovjetunionen."

Under rättegången invecklade sig dock Hiss i det mer invecklade försöket att dölja sanningen efter det andra. Först gjorde han gällande att han aldrig sett Whittaker Chambers i hela sitt liv. När det dock visade sig att Chambers hade detaljerade kunskaper om makarna Hiss privatliv, möblemånet i deras bostad och om Algers fritidsintressen, övergick han till att påstå att han känt Chambers flyktigt men då som "journalisten George Crosley" som skulle göra en intervju med Hiss.

Under båda rättegångarna mot Alger Hiss pressade Nixon envetet den kommunistiske spionen, vilken lika envetet och med ett överlägset tonfall bedyrade sin oskuld och samtidigt anklagade Chambers för att vara än sinnessjuk, än försmädd homosexuell beundrare av Hiss.

Till slut blev det Nixon – och rättvisan –

som segrade. Chambers kontrasterar i sin klassiska memoarbok *Witness* (1952) de styrkor som "vann Hiss-fallet åt nationen" med "de glittrande Hiss-styrkorna". Skillnaden dem emellan, menar Chambers, var ungefär densamma som "mellan det glittrande franska ridderskapet och de något skamfilade engelska bågskyttarna, som vann vid Agincourt":

"Det var, inte oföränderligt men allmänt sett, 'de bästa människorna' som var för Alger Hiss och som var beredda att tillgripa nära nog vilka metoder som helst för att skydda och försvara honom. Det var de upplysta och de inflytelserika, de larmande förespråkarna för det öppna sinnet och den vanliga människan, som stängde igen sina sinnen i pro-Hiss-psykosen, som om den drabbat en enskild patient helt enkelt hade betytt oförmåga att skilja mellan verklighet och överklighet, och, när den drabbat en nation, är en förvarning om slutet."

Richard Nixons insats i Hiss-affären kan

knappast överskattas. Om inte Hiss hade fällt och vidden av det sovjetiska spionaget i USA under framförallt Roosevelt-administrationen blottlagts hade cancern inte kunnat kontrolleras och kanske fått en dödlig utgång.

Inflytelserik vicepresident

Richard Milhous Nixon var under hela sin offentliga verksamhet förföljd av kontroverser. Efter Hiss-affären kom, sedan Nixon nominerats till vicepresident, den så kallade Checkers-affären, i vilken Nixon anklagades för att ha tagit emot 90 000 kronor i mutor av en affärsman. Den enda gåvan han tagit emot, försäkrade Nixon i ett emotionellt TV-tal till nationen, var hunden Checkers. I talet berörde Nixon också sin fattiga barndom i ett enkelt kvävarhem (men inte det faktum att han under kriget var känd som den värste pokerhajen i Stilla havet!). Genom talet fick Nixon opinionen på sin sida och tvingade Eisenhower att tillkännage:

–Dick, you are my boy.

Men något varmare förhållande mellan den gamle krigshjälten och hans vicepresident i två ämbetsperioder uppstod aldrig. Inför valet 1956 försökte presidenten t ex förmå Nixon att avsäga sig vicepresidentskapet och i stället inta en kabinettspost. Nixon, som är en av den amerikanska historiens mest inflytelserika vicepresidenter, vägrade dock gå med på detta.

1960 förlorade Nixon ett av historiens jämnaste amerikanska presidentval till John F. Kennedy på sin starka skäggväxt. I den TV-sända valdebatten mellan de båda kandidaterna framstod Nixon till följd av sin mörka skäggbotten för allmänheten som mer osympatisk än den insmickrande Kennedy. Den senares marginal var 120 000 röster. I elektorsröster räknat var dock skillnaden så stor som 303 mot 219 i Kennedys favör. 1962 ställde så "Tricky Dick" upp i Kaliforniens guvernörsväl – och förlorade eftertryckligt. Hans politiska karriär var mänskligt att döma slut.

–You won't have Nixon to kick around any more, sade Nixon bittert på en presskonferens till den församlade presskåren.

Men redan 1964 var Nixon tillbaka och försökte bli republikansk presidentkandidat. När detta misslyckades valde han i stället att arbeta för Barry Goldwater, som förlorade jordskredsmissigt mot Lyndon Johnson.

Luttrad

När Richard Nixon vann 1968 års presidentval mot den demokratiska kandidaten Hubert Humphrey med 301 elektorsröster mot 191 var segraren en man som lutrats omsorgsfullt genom en rad kriser. Under sina fyra första år som president var han inte frånvarande från jobbet en enda dag på grund av sjukdom. Han omvaldes med betryggande marginal i svag konkurrens av vänstermannen George McGovern 1972. *Göteborgs Handels & Sjöfartstidning* skrev i en ledarkommentar den 9 november (Björn Ahlander var då chefredaktör):

"I ett vidare perspektiv utgör Richard Nixons och Henry Kissingers utrikespolitik ett hopp för världen. Deras mål är att dra in Sovjetunionen, Kina, Japan, Väst-europa och andra länder i ett globalt balanssystem som är ägnat att förebygga stora krig och som möjligen kan leda till en ny världsordning. Ingenting liknande detta har på allvar försökts sedan den berömda Wien-kongressen efter de förödande Napoleon-krigen."

Nixon var i själ och hjärta, som vi konstaterat, en övertygad antikommunist och "kall krigare", men han blev aldrig riktigt den konservativa amerikanska opinionens man, även om denna förvisso uppskattade hans insatser i slutet av 1940-talet och vid andra tillfällen. Han uppfattades som president, då han kom under Henry Kissingers inflytande, med viss rätt som alltför tillmötesgående gentemot Moskva i sin avspänningspolitik. Liksom många andra konservativa bedömare överskattade förmodligen Nixon och Kissinger Sovjets militära styrka och sovjetsamhällets stabilitet.

Dessutom var det den "fred" som parhjästarna Nixon/Kissinger lagt grunden för med Parisavtalet om Vietnamkriget i januari 1973, som två år senare med sömngångaraktig automatik ledde fram till det kommunistiska maktövertagandet i Indokina. Den amerikanska administrationens tal om "fred med ära" kunde aldrig dölja att Förenta staterna reellt sett för första gången hade förlorat ett krig.

Tacka Nixon

Vilka orsakerna till det amerikanska nederlaget i Vietnam än var, så var inte Richard Nixons omedvetenhet om kommunismens natur en av dem. Få förstod mer än Nixon kommunismens verkliga karaktär. Men han hade i Vietnamkriget

ärvt en kvarnsten om halsen som tidigare amerikanska administrationer inte förmått kasta av sig och som Nixon var ytterst angelägen att bli av med. Nixon insåg med bitter klarhet att kriget inte kunde vinnas, men han försökte genom att beordra hänsynslösa bombningar av Hanoi och Hai-phong kring julen 1972 få till stånd så förmånliga fredsvillkor som möjligt, sett ur USAs och den fria världens perspektiv. Det är tveksamt om Nixon någon gång på allvar trodde, att regeringen i Saigon i längden kunde försvara sig mot anstormningen norrifrån.

Emellertid var det just Richard Nixon som lade grunden för den stormaktspolitik, som senare under Ronald Reagans mer mogna presidentskap, skulle leda till den fria världens seger i det kalla kriget. Genom sin och Kissingers resa till Peking 1972 förhindrade Nixon av allt att döma Kina att förena sina styrkor med Sovjetunionens. Vad ett sådant samgående kunde ha inneburit för världen kan man endast med en rysning spekulera i. Att denna skrämmande vision inte blev verklighet kan vi tacka Richard Milhous Nixon för. Att närmandet till Fastlandskina i sinom tid skulle gå ut över USAs traditionella partner Taiwan (det var Carter-regeringen som erkände Peking på Taipeis bekostnad 1979) var beklagligt, men kanske oundvikligt. I detta globala perspektiv framstår Watergate som en struntsak.

Richard Nixon var en komplicerad person. Han beskrev sig själv vid något tillfälle som "en inåtvänd person i ett utåtriktat yrke", en man som för sin personliga del och sin familjs del förmodligen skulle ha varit lyckligare om han på heltid ägnat sig åt sitt advokatyrke. Men viljan att göra en bestående samhällsinsats och att slåss för de ideal han trodde på vägde över, och trots sin naturliga tillbakadragenhet var han effektiv när han var ute på valturnéer.

Efter sin avgång sommaren 1974 blev Nixon en respekterad "äldre statsman" och ansedd utrikespolitisk analytiker och utlandsgäst. Han skrev en rad framsynta böcker av vilka *Contra* haft nöjet att publicera *Det verkliga kriget* (The Real War, 1980).

Fotnot: Redaktionen beslutade publicera denna artikel med anledning av Nixons död och flytta fram den tidigare utlovade artikeln om Whittaker Chambers till ett kommande nummer av Contra.

Grafton-affären 1905:

Finnsk motståndskamp bar frukt

Av Tommy Hansson

I september 1905 sprängdes vapensmugglingsfartyget "John Grafton" utanför finländska Jakobstad i Bottniska viken. Denna dramatiska händelse har gått till historien som "Grafton-affären" och utgör en milstolpe i det finländska folkets till synes hopplösa kamp mot den tsarryska övermakten.

Till synes hopplösa kamp. Ty motståndskampen i Finland bar frukt. Det lilla Finland, som efter det svenska nederlaget i kriget mot Ryssland 1808-09 blev ett ryskt storfurstendöme, var musen som röt så kraftfullt och eftertryckligt att den ryska björnen fann för gott att utspy den. Detta skedde efter det att tsar Nikolaus abdikerat i mars 1917 och den ryska interimregeringen under ledning av furst Lvov föredrog att återge Finland dess autonoma status.

Längre än så var dock inte den ryska Kerenskij-regeringen beredd att gå. Någon fullständig frihet blev det inte tal om förrän de ryska bolsjevikerna under Lenins ledning kom till makten, vilket ju skedde med Lenins statskupp i november 1917 ("Oktoberrevolutionen"). 22 år senare försökte de ryska kommunisterna som bekant "ta tillbaka" Finland. Det gick inte som planerat...

Den 6 december samma år utropar senaten under ledning av den blivande presidenten Pehr Evind "Pekka" Svinhufvud Finlands självständighet, och vid följande årsskifte erkänner bolsjevikregimen denna. Därefter följer det blodiga finska inbördeskrig som slutar med de antikommunistiska "vitas" seger. De "röda" som lyckats fly till Ryssland bildar i Moskva 1918 Finlands kommunistiska parti.

Kasta ut ryssarna

Grafton-affären är således en viktig händelse i denna historiska utveckling. Den har skildrats utförligt och engagerat av



Efter sprängningen av "John Grafton" började ett ryskt dykarkommando undersöka vraket.

journalisten och författaren K-G Olin i en bok med samma namn som kom ut i Jakobstad i Österbotten i slutet av förra året. Den antiryska motståndskampen i Finland är f ö nära förknippad med finlandssvenska personligheter, där Konni Zilliacus intar en centralposition.

Zilliacus var en säregen personlighet som inte skydde några medel när det gällde att kasta ut ryssarna ur Finland. När den finsknationelle aktivisten Eugen Schauman sköt det ryska våldets främste representant, generalguvernör Nikolaj Bobrikov (kallad "Bobban"), till döds i senatshusets trappa i Helsingfors den 16 juni 1904 så var det ingalunda något som Zilliacus och hans meningsfränder tog avstånd ifrån. Om den ledande motståndsgrupperingen, Aktiva motståndspartiet, skriver K-G Olin följande:

"Aktiva motståndspartiet var till sin uppläggning en hemlig organisation. Medlemsregistret skulle enligt stadgarna föras på chifferspråk och alla medlemmar av-

krävdes tysthetslöfte. Det stadgades till och med att de lokala grupper som skulle grundas inte fick ha fler än 25 medlemmar. Lokala grupperingar grundades i snabb takt runt om i Finland. Partiets inre cirkel bestod dock av finlandssvenska intellektuella ungdomar tillhörande överklassen. Även om organisationen hade en övervägande borgerlig inriktning, ingick i den även personer med radikala och i vissa fall direkt socialistiska sympatier. Motståndspartiet inledde också ett mycket nära samarbete med arbetarnas revolutionära grupperingar, vilka hade bildats redan tidigare. Bland annat finansierade motståndspartiet spridningen av revolutionär litteratur bland arbetarna."

På grund

Därmed inte sagt att partiets revolutionära politik, som inte tvekade inför terrorism, allmänt stöddes i det antiryska Finland. Ändå kom Grafton-incidenten att inspirera såväl revolutionära som legalistiska



Den viktigaste ledaren i motståndet mot ryssarna var finlandssvensken Konni Zilliacus.

motståndselement i Finland – och även i Ryssland. För Lenin, framhåller Olin, innebär affären att motståndarna mot den ryska imperialismen gått från ord till handling.

"John Grafton" var en ångare, som den japanska militärattachén Motojiro Akashi – en av den outröttlige Konni Zilliacus kontakter – ordnat med inköpet av i London. Ombord på fartyget fördes ett stort parti vapen, varav de flesta gevär av fabrikkatet Vetterli, som hade anlånt på snåriga vägar till Rotterdam i inte färre än åtta järnvägsvagnar. Från Rotterdam fördes vapnen över till London.

Den 6 september 1905 anländer John Grafton till farvattnen utanför Jakobstad i Bottniska viken. Vid midnatt börjar finländska motståndsmän urlastningen av vapnen som skall användas i motståndskampen. När fartyget lämnar sin ankringsplats morgonen därpå för att enligt uppjordade planer fortsätta färden längre in i Bottniska viken, "och kommit fram till en plats mellan Stor Vattungen och Storgrund hörs en svag skrapning under fartygets botten".

John Grafton hade gått på grund, och det storstilade smugglingsföretaget hade misslyckats, även om motståndsmännen faktiskt lyckades säkra ett antal vapen. Merparten går dock till botten med fartyget då det sprängs av motståndsmännen för att det inte skall falla i ryska händer.

Dagens Ryssland

Smugglingsföretaget blir alltså i stort sett ett misslyckande. Men bara det faktum att ett smugglingsfartyg lyckats ta sig till Finlands kust och även distribuera ett antal vapen till motståndskämparna gör att de ryska herrarna och deras finländska samarbetsmän drabbas av stora skälvan. Graftonaffären blir en samlande punkt för motståndskampen.

I K-G Olin med bilder rikt illustrerade populärhistoriska skildring paraderar en rad revolutionära och aktivistiska personligheter förbi läsaren. Bland dessa kan, förutom de redan nämnda Konni Zilliacus, Eugen Schauman samt den oundviklige Lenin, nämnas provokatören och dubbelagenten Jevno Azev, som stod bakom mordet på den ryske storhertigen Sergej; den ortodoxe prästen Georgij Gapon, en karismatisk men oorganiserad rysk revolutionsledare som senare blev mördad därför att han också fungerade som tsarrysk dubbelagent; John William Nylander, som förde befälet på John Grafton då fartyget gick på grund; Gustav Adolf Ramstedt, Emil Wikström, Henri Biaudet samt icke minst Carl Gustaf Mannerheim, den tsarryske officeren som bytte sida och blev både befälhavare för de vita och så småningom Finlands president.

Vad som gör att man läser *Graftonaffären* med särskilt intresse är den politiska utvecklingen i dagens Ryssland, där den ultranationalistiske populisterna Vladimir Zjirinovskijs framgångar ger obehagliga förningar om en ny rysk imperialism. Zjirinovskij har ordat om att införliva såväl Finland som de baltiska staterna i sitt ideala Storryssland, och det var genom hans och hans partis påtryckningar som Alexander Rutskoj och andra stalinistiska brottslingar frigavs ur fängelset efter det misslyckade kuppörsöket mot Jeltsin. Zjirinovskij kan dock endast ses som toppen på ett isberg av en uppflammande rysk brun-röd nationalism som börjat göra sig bred – dels till följd av besvikelser över att kommunismens fall hittills inte lett till det guld och de gröna skogar man hoppades på, dels på grund av nostalgi över ett förlorat imperium.

I det perspektivet kan K-G Olin bok tjäna som ett memento, en varning om en framtida, tyvärr inte helt osannolik, rysk kraftutveckling enligt gammal ond modell. Som bekant brukar en mycket effektiv metod att få folk att glömma inre pro-

blem vara att inlåta sig på utrikespolitiska äventyrligheter. Men boken visar också, att expansionsbenägna ryska nationalisterna tar gruvligt fel om de underskattar finnarnas motståndsvilja!

Om...

På författarens frihetspatos är ej att ta miste. I det intressanta avslutande kapitel 11, "Hur det kunde ha gått", skriver Olin:

"Om den ursprungliga planen med vapen till revolutionärerna i S:t Petersburg och Finland hade förverkligats, hade den ryska revolutionen startat 1905 istället för i november 1917. 1905 skulle bolsjevikerna inte ha haft någon som helst chans att rycka åt sig makten. Ryssland kunde ha utvecklats i en demokratisk riktning på samma sätt som de europeiska nationerna, istället för att bli en totalitär diktatur... Om bolsjevikerna inte kommit till makten 1917 kunde hela det kommunistiska experimentet, vilket ledde till flera tiotals miljoner oskyldiga människors undergång ha undvikits. Hela det 20:e århundradet hade kanske inte behövt gå till eftervärlden som en grå medeltid fylld med vanvettiga totalitära politiska system, massutrottningsläger och blodiga världskrig."

Historien är fylld av sådana "om". Och att framställa dem tillhör historicspekulationens tjusningar.

K-G Olin: *Graftonaffären*. 296 sidor. Olimex, Storgatan 17/27, 68600 Jakobstad, Finland. ISBN 952-9600-04-6. Boken kommer att erbjudas i Bokklubben Frihetsforum.



Provokatören och dubbelagenten Jevno Azev, här tillsammans med en tysk älskarinna innan avslöjandet, spelade en tve tydlig roll i Grafton-affären.

I Litauen kom kommunisterna tillbaka

Litauen, den gamla stormakten som en gång sträckte sig mellan Östersjön och Svarta havet, låg i spetsen i Sovjetunionens demokratiseringsprocess och var först med att deklarerat landets självständighet. Snabba reformer genomfördes, men idag har den gamla tidens män kommit tillbaka till makten. Utan att kunna återinföra det gamla systemet dock...

Litauen har många likheter med Sverige. Landets natur har formats av inlandsisen. Det finns ett otal små sjöar. Barrskogen dominerar med gran och tall. Landskapet är lätt kuperat och klimatet påminner också i mycket om klimatet i södra och mellersta Sverige. Till och med djurlivet har stora likheter med Sverige med älg, räv, rådjur och lo för att nämna några.

Litauen var en stormakt

De första bosättningarna i landet gjordes när inlandsisen dragit sig tillbaka. De äldsta boplatserna, från jägarkulturer, är från 9000 år före Kristus. Utvecklingen i Litauen över sten-, brons- och järnålder har i stora stycken varit parallell med Sveriges.

Första gången Litauen omnämns i skriftliga källor är omkring 1000 e Kr, då Litauen liksom Sverige var ett hedniskt land styrt av många lokala furstar. Först på 1200-talet enades Litauen under storfursten Mindaugas, som blev kung 1253. Litauens enande skedde mycket som en reaktion på Tyska Ordens frammarsch i det övriga Baltikum. Det var bättre att enas mot en yttre fiende under Mindaugas än att tvingas till underkastelse under de tyska ordensriddarna i del för del av landet.

Mindaugas lät sig döpas och kristendomen gjorde sitt intåg i Litauen – åtminstone i landets östra del. Men när storfursten mördades 1263 föll mycket tillbaka till det gamla. Hedendomen tog åter initiativet och Litauen föll åter sönder i småriken.

Det var först under 1300-talet som landet åter enades. Men då växte också Litauen raskt till en stormakt. Huvuddelen av det som idag är Vitryssland och Ukraina lades under den litauiske storfursten, som kontrollerade området mellan Östersjön och

Svarta havet. Vitryssland och Ukraina var vid det här laget kristna (ortodoxa) länder, vilket fick inflytande också i Litauen som under 1400-talets första hälft blev det sista landet i Europa som antog den kristna tron. Till en början var det en ortodox variant av kristendom, men de polska förbindelserna styrde så småningom över inriktningen mot romersk katolicism.

I samband med reformationen gjorde lutheranismen snabba framsteg, men de stoppades genom en motoffensiv från jesuiterna som bland annat inrättade regionens äldsta universitet i Vilnius 1579.

Under 1300-talets slut – när den litauiska stormakten nådde sin höjdpunkt – ryckte konfrontationen mot andra närliggande stormakter – Tyskland och storfurstendömet Moskva – närmare. Som en motåtgärd ingicks en personalunion med Polen. Polens kung blev storfurste av Litauen 1385 och genom giftermål förenades de två ländernas kungliga familjer.

Personalunionen med Polen bestod sedan ända till Polens upplösning 1795, men

Litauen var i viss utsträckning självständigt i förhållande till sin samarbetspartner. Det hände sig till och med att Litauen ingick ett fördrag med Sverige, ett fördrag som hade udden riktad mot såväl Polen som Ryssland. Det var 1655 som traktatet slöts mellan Magnus Gabriel De la Gardie och den litauiske ledaren Jonusas Radvila.

I tre omgångar mellan 1772 och 1795 delades och förintades Polen. De som tog över bytet var Ryssland, Tyskland och Österrike-Ungern. Litauen följde med i Polens undergång och hela landet hamnade under den ryske tsarens kontroll (en mindre del lades under några decennier under Preussens kung).

Litauiska språket förbjudet i tryck

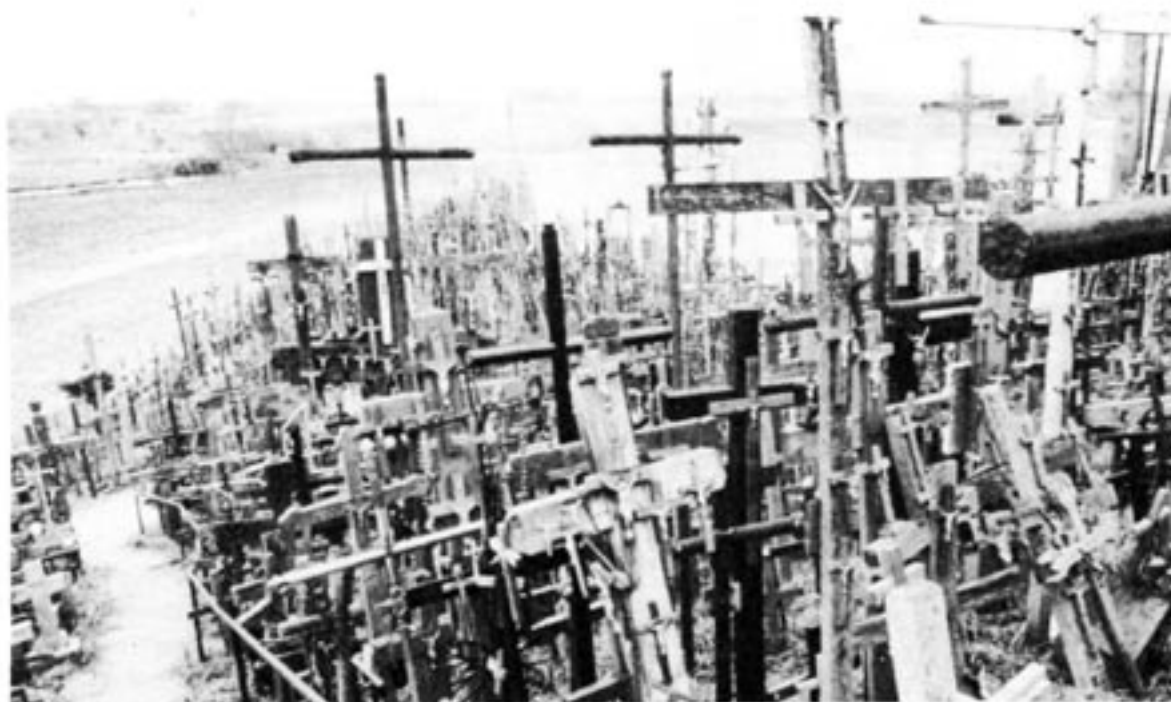
Litauer talar litauiska, ett indoeuropeiskt språk som räknas till den baltiska gruppen. Närmaste släkting på språkrädet är lettiska. Språket skiljer sig markant från de omgivande slaviska språken (ryska, vitryska, ukrainska och polska).

Den ryske tsaren försökte stärka sin kontroll över landet genom att motverka inhemsk litauisk kultur och också det inhemska språket. Under perioden mellan 1864 och 1904 var t o m det latinska alfabetet förbjudet och alla skrifter som producerades på litauiska måste smugglas in från den polska delen av Tyskland.

De gamla banden mellan Litauen och

Yta: 65 300 km²
Folkmängd: 3,8 miljoner
Folkslag: Litauer 80%, ryssar 9%, polacker 7%, vitryssar 2%, ukrainare 1%.
Religion: romersk-katolsk, men det finns också över 200 000 lutheraner
Huvudstad: Vilnius med 600 000 invånare
Valuta: Litas





Det berömda Korsensberg (Kryžių Kalnas) utvecklades till en nationell protest mot den sovjetiska ockupationen. Gång på gång jämnade de sovjetiska ockupationsmyndigheterna korsen på berget nära staden Siauliai i norra Litauen med marken, dagen därpå hade korsen åter börjat resas. Platsen är en vallfartsort för landets katoliker nästan lika mycket idag som på sovjettiden.

Polen gjorde sig gällande under den ryska tiden. Inte minst eftersom adeln sedan länge var starkt färgad av polsk kultur och det polska språket. När polackerna gjorde uppror mot ryssarna 1830 och 1863 ställde litauererna upp – dock utan att nå framgång.

Litauen blir självständigt igen

Samma år som ryssarna försökte genomföra en liberalisering, 1905, krävde en litauisk nationalkongress en autonom ställning för Litauen inom det ryska kejsardömet, ungefär som redan gällde för Finland. Tsaren klarade dock ut krisen både hemma i Ryssland och i Litauen och det blev inget av självständighetssträvandena den gången.

Under Första världskriget ockuperades Litauen av tyska trupper 1915. Som bekant vann tyskarna kriget på östfronten, men förlorade senare hela kriget genom nederlag på västfronten. I det vakuum som då uppstod kunde Antanas Smetona den 16 februari 1918 utropa ett självständigt Litauen.

Inom kort försökte kommunistpartiet, med rysk hjälp, skapa en vitrysk-litauisk sovjetrepublik. Men de kommunistiska försöken att ta makten 1918-1919 kunde slås ned och en demokratisk stat upprättas. Den staten hade dock ingen nämnvärd militär styrka och Polen kunde 1920 erövrade den litauiska huvudstaden Vilnius. Den hölls sedan ockuperad av Polen under mellankrigstiden och litauererna tvangs förlägga sin huvudstad till Kaunas.

Demokratien i Litauen hotades, liksom

fallet var i de övriga baltiska staterna, av såväl kommunister (med stöd från Sovjetunionen) som av fascister (som var mer lokalt förankrade). Mannen som förklarade Litauens självständighet, Antanas Smetona, genomförde 1926 en statskupp och införde ett auktoritärt styre. Den litauiska demokratin blev den gången bara åtta år gammal, men landet klarade sig å andra sidan undan både kommunistiskt och nazistiskt styre, vilket som bekant drabbade grannländerna.

Klarade sig under 1930-talet kanske bäst är att tillägga, för 1940 var Litauens öde beseglat. Molotov-Ribbentrop-pakten tilldelade Sovjetunionen Litauen. Sovjet lät sina trupper marschera in i juni 1940. Tyskarna följde efter 1941-1944 och under några år drabbades alltså litauererna alltså av såväl kommunism som nationalsocialism.

Under 1944 kom Röda armén tillbaka och Litauen inordnades för andra gången i Sovjetunionen. En särskild litauisk sovjetrepublik bildades. Till skillnad från grannrepublikerna var Litauen aldrig föremål för ett särskilt hårt tryck från inflyttande ryssar. Den litauiska majoriteten i landet har därför varit mycket stabil och den senaste folkräkningens siffror på 80 procent litauer (1989) har säkert ökat ytterligare genom återvändande litauer och bortflyttande ryssar. Liksom i de övriga baltiska staterna deporterades dock 1940 och 1944 i stort sett hela den ekonomiska, politiska och kulturella eliten till Sibirien. Detta öde drabbade över 280 000 litauer.

Frihetskampen startade på allvar i Litauen

Litauen var en av nycklarna till Sovjetunionens sammanbrott och de forna sovjetrepublikernas frigörelse. Mycket av inspirationen kom från grannlandet Polen, där den katolska kyrkan också spelade en viktig roll i frigörelseprocessen. Den katolska kyrkans starka ställning i Litauen var ett viktigt inslag i självständighetsprocessen. Kyrkan utgjorde en oberoende maktfaktor, en organisation som sovjetmakten inte lyckats underkuva.

Under 1988 bildades folkfronten Sajudis, som strävade efter landets frigörelse. Ledare blev musikprofessorn Vytautas Landsbergis som vann valet 1989, det första i Sovjetunionen där anti-kommunistiska kandidater hade en chans att ställa upp. I mars 1990 utropades Litauens självständighet, men självständigheten var inte reell vid den tiden. Fortfarande var det Sovjetunionen som bestämde det mesta, inte minst genom de sovjetiska trupper som fanns närvarande. De visade framfötterna i januari 1991, då de bland annat ockuperade TV-stationen i Vilnius. Specialstyrkans stormning av TV-stationen kostade 14 litauer livet.

Den förnyade sovjetiska kontrollen skulle dock inte överleva länge. Efter augustikuppen i Moskva 1991 erkändes självständigheten även av Moskva och så småningom träffades även en överenskommelse om tillbakadragande av de sovjetiska militära styrkorna. Sedan 1 september 1993 finns det inte längre några



sovjetiska ockupationsstyrkor kvar i Litauen.

Reformpolitik – men sedan kom kommunisterna tillbaka

Vytautas Landsbergis och hans premiärminister Kazimiera Prunskiene satte igång ett intensivt reformprogram. Vid slutet av 1993 hade 60 procent av de statliga tillgångarna privatiserats. Vilket dock inte utsträcktes till det viktiga jordbruket, där fortfarande 92 procent var i statlig eller kollektiv ägo. Jordbruket, som är en av de viktigaste näringarna i Litauen, bedrivs alltsedan slutet av 1940-talet i kollektiva former, något som naturligtvis har varit mycket negativt för produktiviteten.

En stor del av privatiseringsinsatserna gick åt till att privatisera landets bostadsbestånd. Många av de gamla kolosserna på lerfötter i den tunga industrin blev kvar i statlig ägo. De planer på en fortsatt privatisering som regeringen hade stoppades efter valet 1992, då kommunisten Algirdas Brauzauskas fick majoritet i parlamentet (73 platser av 141). Han valdes under 1993 också till president och efterträdde Landsbergis, som blev oppositionsledare.

Brauzauskas var någorlunda populär i Litauen för att han redan på Sovjettiden faktiskt kämpade för Litauens intressen mot de allunionella. Han stödde hela den process mot självständighet som leddes av Landsbergis. Läget blev inte bättre för Sajudis sedan en domstol fastställt att pre-

miärministern Kazimiera Prunskiene arbetat för KGB – något som hon själv förnekade.

Brauzauskas kallar sig inte själv kommunist, men har ibland kallats för reformkommunist, men sedan han kom tillbaka till makten har det blivit tvärstopp för reformerna. Detta trots att hans parti lovat att fortsätta de påbörjade marknadsekonomiska reformerna. Den litauiska ekonomin har inte alls utvecklats lika gynnsamt som i grannländerna Estland, Lettland, Vitryssland och Polen, där allvarligt inriktade reformer genomförts (också i Vitryssland har det nu blivit stopp på reformerna, men det har skett långt senare än i Litauen).

Litauen faller därför successivt tillbaka till det ekonomiska kaos som härskade i Sovjetunionen under de sista åren före sammanbrottet. En stor del av den lokala industrin har byggt på råvaruleveranser från Ryssland och leverans av färdiga varor till det sovjetiska försvaret. Som alla förstår är det inte något som man kan bygga en framgångsrik industri på idag.

Energiförsörjningen har tidvis varit hårt ansträngd och var ett viktigt påtryckningsmedel i den valkampanj som förde tillbaka Brauzauskas till makten. Ryssarna förklarade att de kunde tänka sig fortsatta gas-, kol- el- och oljeleveranser på kredit om Brauzauskas valdes. Samtidigt stoppade de leveranserna för att ge eftertryck åt sina synpunkter. Litauen frös och Väst och

Sverige rörde inte ett finger för att hjälpa de demokratiska krafterna.

Vid sidan av olja och kol är kärnkraften ett viktigt inslag i Litauens energiförsörjning. Reaktorerna i Ignalina svarar för 80 procent av landets elproduktion och har en effekt som är lika stor som de tre reaktorerna i Forsmark tillsammans. Till skillnad från Forsmark är Ignalina byggd med sovjetisk teknologi och riskerna för allvarliga olyckor är naturligtvis överhängande. Sverige har här ställt upp med tekniskt bistånd för att göra reaktorerna säkrare. Det är betydligt närmare från Ignalina till Karlskrona än det är från Forsmark till Karlskrona.

Av övrig industri kan nämnas ett stort oljeraffinaderi i Mazeikiai med kompletterande industrier (som fått stoppa när ryssarna inte behagat leverera olja) samt en betydande tekoindustri som i ökande utsträckning bidrar till Litauens exportinkomster. Fortfarande är dock Ryssland handelspartner nummer ett, vilket skiljer Litauen från de före detta sovjetrepubliker som raskt byggt upp kontakterna med Väst (främst Estland och Lettland).

Tidigare artiklar i serien har behandlat Kazachstan i nr 5 1992, Moldavien i nr 6 1992, Uzbekistan i nr 2 1993, Georgien i nr 3 1993, Ryssland i nr 4 1993, Kirgisien i nr 5 1993, Azerbajdzjan i nr 6 1993, Estland i nr 1 1994, Ukraina i nr 2 1994, och Tadzjikistan i nr 3 1994.



Sovjetiska svarta baskrarna i samband med attacken mot Vilnius i januari 1991.

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har i detta nummer sammanställt av Carl G. Holm. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är en sammanfattning av originalkällan om inte annat markeras med citationstecken.

Inga pengar att tjäna på höjd bensinskatt

Expertgruppen för offentlig ekonomi (ESO) är en kvalificerad utredningsinstans, som arbetar självständigt, men betald av finansdepartementet.

ESO har nu gjort en grundlig analys av bensinskattehöjningen i januari 1993 och konstaterat att bensinskattehöjningar inte är något som nämnvärt kan bättra på statens finanser. Hade bensinförbrukningen förblivit oförändrad hade statens skatteintäkter ökat med sju miljarder kronor. Men – hör och häpna – svenska bilister fungerar i praktiken som ekonomer anser att människor ska fungera. De tar intryck av högre kostnader och lägger sina pengar på annat eller drar ner på konsumtionen. Skatten drev ned bensinförbrukningen så mycket att nettoeffekten för statskassan blev 2,6 istället för 7 miljarder kronor.

Men det stannade inte där. Höjda bensinpriser medförde att konsumentprisindex ökade och när konsumentprisindex ökar så skrivs olika statliga bidrag upp. Här försvann ytterligare en miljard och vi är nere på 1,6 miljarder. Ytterligare en halv miljard försvann genom minskad moms och minskade skatter på annan konsumtion, som inte blev av, eftersom folk trots allt tvangs lägga ned mer pengar på bensin. Av de ursprungliga 7 miljarderna är nu bara 1,1 miljard kvar. Ytterligare 0,3 miljarder försvann i lägre inkomstskatter eftersom de högre bensinpriserna medförde högre reseavdrag i deklarationerna. Vi är nu nere på 0,8 miljarder kronor i effekt på statskassan av en chockökning av bensinskatteerna på brutto 7 miljarder!

Castro hårdare mot röda traditioner än svensk moderat

Den gamle moderatpolitikern och VD:n i försäkringsbolaget Wasa, Carl-Erik Hedlund, har utrett möjligheterna att göra Nationaldagen den 6 juni till helgdag. Det

skulle få negativa återverkningar för produktionen och därför vill Carl-Erik Hedlund ta bort en annan helgdag under vårsäsongen. Han föreslår i första hand Annadag pingst, men kan också tänka sig andra dagar. En dag som han inte kan tänka sig är Första maj, som denne moderat gärna vill låta vara fortsatt viktiga lediga dagar "helgad" åt den blodsbesudlade röda fanan.

Här ligger nu svenska moderater i lä för Fidel Castro. I år hölls inget förstamajfirande på Kuba och dagen hade gjorts om till vanlig arbetsdag, för att försöka producera lite mer i den ekonomiska krisens Kuba. När är Sverige där?

Kommunalt slöseri i Södertälje

Kommunalt slöseri är en företeelse som retar många, inte minst på kulturens område. I Södertälje kunde i maj ett illustrativt exempel skådas. I slätten nedanför Gamla flickskolan i stadens centrum hade konstnärinnan Gunilla Wihlborg efter idé av landskapsarkitekt Bengt Andréén på

stadsbyggnadskontoret tillåtit uppföra ett "konstverk" betitlat *Art(ificiell)aktion*. Än sen då, kanske ni invänder. Men läs fortsättningen!

Konstverket, som bestod av tio gyllt röda eldsflammar i plywood och tre grå vattenspridartorn i samma material, fanns i slätten endast ett tiotal dagar och det till en kommunal kostnad av 15.000 kronor. Kostnaderna fördelades mellan bildningsnämnden, Telge kommunedel, Citykommittén och Träffpunkt Tälje. Det "happening"-artade projektet i sämsta 60-talsstil motiverades av konstnärinnan på sedvanligt fikonspråk:

"Tio konstgjorda eldsflammar, cirka två meter höga, och bemålade i en ytterst påtaglig orange fluorescerande färg. Eldarna omringar tre grå, antikiserande kolonner krönte med vattenkastare, som på ett obestämt sätt och lamt sätt skvätter omkring sig, i ofruktbara försök att släcka den omgivande elden... Här är det fritt fram för alla och envar att göra sin egen tolkning eller låta sig provoceras av det spektakulära och onödiga eller glädjas över ett lustigt infall."

Flertalet södertäljebor blev dock snarast provocerade av kostnaden för de bisarra flammorna: 15.000 kronor, som nu i dub-



Södertäljes skattebetalare satsade 15.000 kronor för att tio röda plywoodskivor skulle stå uppställda i en slutning under ett par veckor.

bel bemärkelse gick upp i rök, hade säkert kunnat användas på bättre sätt. T ex genom upprustning av skolor eller inköp av biblioteksböcker.

Det nybildade kommunala Täljpartiet protesterade mot slöseriet genom en fråga i fullmäktige till bildningsnämndens ordförande Per Jacobson (v).

Snart blir det slut på det fackliga tvånget

Inte ens ett försök har den borgerliga regeringen gjort för att komma till rätta med det fackliga oskicket att rikta fackliga stridsåtgärder mot företag som inte har några fackmedlemmar bland sina anställda. Nu har den kände småföretagaren Torgny Gustafsson på Gotland lyckats få Europakommissionen för de mänskliga rättigheterna att ta upp fallet när hans restaurang och vandrarhem Irehbaden blev utsatt för blockad, för att han inte slöt avtal med den fackförening som *inte hade en enda medlem* bland Torgny Gustafssons anställda. Blockaden innebar att både matleveranser och sophämtning stoppades. Torgny Gustafsson blev till och med utestängd från Svenska Turistföreningens katalog sedan facket hotat att vidta stridsåtgärder också mot STF.

Nu har Europakommissionen slagit fast att Sverige enligt Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna har en skyldighet att skydda sina medborgare mot den typ av otillbörliga påtryckningar som Torgny Gustafsson utsatts för av Hotell- och restauranganställdas förbund.

Så blir facket av med gamla tanter

På Ellos i Borås behövde personalstyrkan skäras ned. Som på så många andra ställen. Enligt Lagen om Anställningsskydd gäller principen sist in först ut. Men det går naturligtvis att träffa överenskommelse om annat. Det ville Handelsanställdas Förbund vid Ellos gärna göra. Därför berättade förbundet för sina äldre medlemmar att de vid sidan av avtalspension (som företaget erbjöd och betalade för) kunde få arbetslöshetsunderstöd från Handelsanställdas egen arbetslöshetskassa (som dock till 95 procent får sina pengar från staten).

Med kombinationen avtalspension och ett begränsat arbetslöshetsstöd skulle de aktuella medlemmarna få ut 90 procent av sin gamla lön och åtta äldre anställda slog

till. Men det blev aldrig några pengar från a-kassan. Självklart ska inte a-kassan kunna användas som utfyllnad till pensionen. Den är till för att hjälpa arbetslösa medlemmar.

Det inser Handels a-kassa och vägrar att betala något till de damer som sade upp sig på falska premisser. Skulle a-kassan betala skulle den helt säkert få problem med AMS, som ser till att a-kassorna får pengar.

Det förtjänar dock att noteras att det var chefen för a-kassan, Sven-Erik Mohlin, som personligen lovade de åtta stöd från a-kassan. Nu vägras de pengar med motiveringen att vem som helst borde ha insett att a-kassan inte hade rätt att betala ersättning.

(Idag, Göteborg)

Svensk EU-anpassning tror på högre ölpriser!!!

En statlig utredare vid namn Lennart Hamberg har föreslagit att Sverige skall EU-anpassa sig genom att höja (sic!) ölpriserna. Den värderade utredaren, som presenterat resultatet av sin möda i en skrift med beteckningen SOU 1994:74 tycks aldrig ha svingat en bajer i Köpenhamn eller tagit en lager på en pub i England.

EU har satt upp den förnuftiga regeln att ölskatterna ska vara lika höga per milliliter alkohol, oavsett hur starkt ölet är. Lättöl med lite alkohol låg skatt och starköl med mycket alkohol hög skatt.

I Sverige är det inte så. Eftersom svenska riksdagspolitiker tycker illa om svensk alkoholproduktion beskattas starköl per milliliter alkohol betydligt högre än till exempel vin. Dock är lättölen befriad från skatt och folkölen har också den en lägre skatt.

Nu har den fiffige utredaren Lennart Hamberg räknat fram hur mycket skatten måste höjas på folköl för att ölskatteintäkterna ska bli oförändrade efter svensk EU-anslutning. Ett utmärkt redskap för alla motståndare till EU alltså. Ingen har råd att dricka öl om vi blir medlemmar, kan det nu hävdas i buskpropagandan. Folkölet ska få höjd skatt från 3:10 per liter till 7:90 per liter!! Starköl från 8:80 till Märkligt nog ska de oförändrade skatteintäkterna uppnås genom höjda skatter på de två huvudprodukterna i det svenska ölsortimentet..

Haken i resonemanget torde vara att det faktiskt handlar om medlemskap i EU, där tullarna ska avskaffas. Redan efter ett par år fick Danmark kasta in handduken och

sänka sina ölskatter. Danska bryggerier förlorade miljarder på att alla som bodde på Jylland åkte till Tyskland och handlade. Och i Sydsverige handlas det redan idag så mycket öl att skåningarna i Systembolagets statistik är de allra nyktraste, eftersom nästan ingen starköl köps i Skåne. När Sverige gått med i EU blir det fritt fram att ta med 150 liter öl för privat bruk efter en resa till ett annat EU-land. Vi skulle vilja se den skattmas som på de premisserna kan ens drömma om att hålla ölskatteintäkterna oförändrade.

Nya OECD-statistiken ingen munter läsning för svenskar

Varje år gör OECD en statistiksammansättning som redovisar den ekonomiska situationen i medlemsländerna. OECD är industriländernas gemensamma organisation, till vilka räknas Västeuropa, Grekland, Turkiet, Nordamerika och Japan. Helt nyligen har Mexiko blivit medlem, men de är inte med i årets statistik.

Härnedan några utdrag ur OECDs statistik över sammanlagt 23 länder:

Köpkraftsjusterad BNP per capita, dollar

USA	23 215
Schweiz	22 268
Sverige	16 590 (16e plats)

Skatt som andel av BNP

Sverige	53,2
Danmark	48,3
Norge	47,1

Industriproduktionen (1985=100)

Irland	170
Turkiet	147
Sverige	99 (22a plats)

Ekonomisk tillväxt 1982-1992, procent

Turkiet	5,2
Japan	4,0
Sverige	1,6 (21a plats)

Prisökningar, 1985=100

Turkiet	5128
Grekland	372
Sverige	159 (7e plats)

Offentlig sektor som andel av BNP

Sverige	60,0
Danmark	55,5
Norge	55,3

UTLANDS-NYTT

Tangentopoli

kallas den stora italienska mutskandalen som sopade mattan med de gamla partierna både i parlamentsvalet och europaparlamentsvalet. Alla politiker från alla partier tog mutor. Och stora företag fixade sina i en regleringsekonomi nödvändiga tillstånd genom att "smörja det politiska maskineriet". Störst av alla mutkolvar var Socialistpartiets ledare och förre premiärministern Bettino Craxi (han fick, som vi kunde berätta i förra numret av Contra, över en miljard kronor i mutor). Men också kristdemokraterna, republikanerna, liberalerna och kommunisterna kom i åtnjutande av stora mutor.

En av de som genom självmord tog konsekvenserna av avslöjandena av mutskandalerna var miljardären Raul Gardini, vars familj ägde kemikonglomeratet Montedison. När Gardini arbetade med sammanslagningen mellan Montedison och den statsägda kemijätten ENI till det nya konglomeratet Enimont satsade han enligt nu tillgängliga vittnesmål åtminstone 1 miljard lire (5 miljoner kronor) för att muta kommunistpartiet.

(Institutional Investor)

Nyliberalen förlorade – ändå privatisering i rekordfart

I det senaste presidentvalet i Peru förlorade den välkände författaren och nyliberalen Manuel Vargas Llosa presidentvalet mot japanperuanen Alberto Fujimori. Fujimori hade ett mycket luddigt program och när han väl vunnit valet tog han därför sin motståndares mycket konkreta politik. Efter trettio års ständig ekonomisk kris och ökande fattigdom har Peru satt igång ett stort privatiseringsprogram. Ungefär 200 statliga företag säljs ut till allmänheten och det mesta är nu avreglerat. Marknaden tog över.

Med marknadskrafterna i högsätet försvann den korruption som ständigt plågat Peru. När marknaden styr finns det inte längre utrymme för mutor. Förre presidentens, socialisten Alan Garcia, politik på det området har avslöjats alltmer. Garcia, som fått uppbackning av svenska socialdemokrater genom åren, har nu flytt landet, sedan avslöjandena om maktmissbruk

och korruption blivit alltför komprometterande.

Inflationen har gått ned från 3 500 procent till 25 procent och under 1993 ökade bruttonationalprodukten med 7 procent – prognosen för i år är 4,5 procent. Det är första gången på decennier som peru-anernas lott faktiskt förbättras.

Modellen för Peru är Chile – men peru-anerna vill genomföra den ekonomiska omvälvning som påbörjades i militärjuntans Chile – och som sedan fullföljts i det demokratiska Chile med stor framgång, på bara en bråkdel av den tid det tog att rycka upp Chile från socialisterna Allendes ekonomiska misär.

"Reformkommunisterna"

i Ungern

vann stora framgångar i det ungerska parlamentsvalet. Men egentligen inte bland ungrarna. Det var valsystelet som ledde till att det ungerska socialistpartiet kunde få egen majoritet i parlamentet. Den mycket splittrade borgerliga sidan missgynnades kraftigt av valsystelet. När Du läser att ungrarna valt tillbaka kommunisterna bör Du komma ihåg att det bara var en tredjedel av ungrarna som röstade på Socialistpartiet.

Sanningen kommer fram i Bulgarien

Bulgarien var under tiden som sovjetisk satellit det mest underdåniga och följsamma landet i den annars ibland ganska bångstyriga skaran av formellt självständiga stater i Östeuropa. Man kunde därför lätt tro att landet snällt skulle inordna sig i raden av länder som väljer s k reformkommunisterna att styra landet. Så är emellertid inte fallet. Bulgarien håller fast vid en antikommunistiska regering, som dessutom tagit itu med att rättsligt göra upp med quislingarna i den förra regimen.

Bulgariens siste kommunistiske premiärminister Andrej Lukanov har åtalats för att han förmedlat bulgariska statens pengar till olika vänsterrörelser i Väst. Ungefär en halv miljard kronor ur den bulgariska statskassan skall enligt åtalet ha överförts till vänsterrörelser i bland annat Jemen,

Nicaragua, Bangladesh, Chile och Honduras, liksom till PLO.

Inga reformer på Kuba

Förra sommaren tog Kuba ett vågat steg – man tillät innehav av dollarsedlar. Många trodde att det var början till att även Kuba skulle ge sig in på den kapitalistiska vägen, sedan landets alla allierade i Östeuropa gjort det. TV-reklam började dyka upp på Kuba och universitetet i Havanna startade kurser i kapitalism.

En del bemärkta utländska ekonomiska experter besökte Kuba och talade med företrädare för regeringen om behovet av reformer. Internationella Valutafondens expert på omvandlingen i de förra planekonomierna, Jacques de Groote, skrev efter sitt besök på Kuba: "En sak är viss. Tiden rinner ut när det gäller möjligheten att i ordnade former införa en tillräcklig mängd marknadsekonomiskt inriktade reformer". Flera andra besökare avgav liknande omdömen.

Men till syvende og sidst är det Fidel Castro som bestämmer på Kuba. Fortfarande efter 35 år. Och Fidel Castro vill inte se något skadat i de socialistiska fundamenten för det kubanska helvete han "byggt upp". Därför blev slutresultatet att allt blir vid det gamla. Den kubanska ekonomin är sämre än någonsin (bruttonationalprodukten sjönk med 25 procent 1991 och med ytterligare 10 procent vardera 1992 och 1993) och det är nog bara en tidsfråga innan det som de Groote indirekt förutspår inträffar – Castros diktatur störtas under oordnade former (revolution). Det kubanska folket har nu plågats nog av socialistiska experiment.

Fortsatt förtryck i Kina

Den välrenommerade gruppen Asia Watch har nyligen gett ut en 664 sidor lång rapport om läget i Kina. I rapporten dokumenteras hur minst 1 000 identifierade personer sitter i fängelse eller fängläger på grund av sina politiska eller religiösa uppfattningar.

Självklart finns det många gånger fler politiska och religiösa fångar i Kina, men det är bara en bråkdel av fångarna som är kända i Väst. De som är kända i Väst har ofta blivit brickor i det politiska spelet. Kina släpper några politiska fångar i utbyte mot handelspolitiska eftergifter.

Bland dem som inte räknas med bland de politiska fångarna finns några personer som det berättats om även i kommunist-

kinesiska tidningar. Några bönder klagade på att korrumperade tjänstemän tog hand om pengar som var avsedda för hjälp till de fattiga. Polisnämnan gjordes och det dröjde inte innan polisen kunde slå till. Bönderna som gjort anmälan arresterades.

Kineserna har för övrigt inte behövt sträcka sig långt för att tillgodose Väst. President Clinton lät Kina behålla rättigheterna som "mest gynnad nation" i handelspolitiken, trots att han för ett år sedan krävde förbättringar när det gällde mänskliga rättigheter för att Kina skulle få behålla sina privilegier. Kineserna bevisade att hårdhet och hänsynslöshet lönar sig när man förhandlar med en ideologiskt ryggradslös figur som Bill Clinton.

När krisen är som värst inom landet – vänd intresset utåt!

Samtidigt som Sydkorea snart är redo att bli medlem i industriländernas organisation OECD går den ekonomiska utvecklingen i Nordkorea rakt bakåt. Bruttonationalprodukten har minskat med mer än 7 procent om året både 1992 och 1993. Nordkoreanska propagandamyndigheter har uppmanat medborgarna att bara äta två mål mat om dagen. En stor del av industrin står stilla på grund av brist på olja. Och det påstås att det varit hungerkravaller på flera platser i landet.

Nordkorea är idag, jämte Kuba, det enda landet som håller fast vid en rigid marxistisk ekonomi. Även om landet också har politisk uppbackning från bland annat Kina.

Ett beprövat knep bland hårt trängda ledare är att vända sig mot en yttre fiende för att ena landet. Det är detta uråldriga

trick som den nordkoreanske ledaren Kim Il-sung försöker tillämpa. Han samlar nu landet för att driva en kampanj mot internationella atomenergiorganet IAEA, som inte fått genomföra de av Nordkorea i ickespridningsavtalet utlovade besiktningarna av kärnbränsle och kärnbränsleanläggningar.

Nordkoreas försök att med ett fossiliserat ekonomiskt system och ett brutalt politiskt förtryck stå emot en hel värld kommer naturligtvis inte att lyckas i längden. Vi kan dock inte utesluta att den oundvikliga undergången för det nordkoreanska systemet kommer att ske i samband med en urladdning av våld – inhemskt eller riktat mot Sydkorea eller Japan.

Franco lade grunden för hög spansk arbetslöshet

Den spanska arbetslösheten är högst i Europa – omkring 25 procent. Visserligen är den svarta marknaden stor och många formellt arbetslösa har jobb där. Men även om vi bortser från det har Spaniens under 1980-talet så framgångsrika ekonomi hamnat i bakvatten. Under 1980-talet växte industrin i ett Spanien som sprang ifatt industriländerna. Under slutet av 1970-talet och de första åren under 1980-talet var det dessutom en center-högerregering som styrde landet och bidrog till utvecklingen.

Men den regeringen vågade aldrig ta itu med kärnan i Francos arbetsmarknadspolitik. De långtgående regleringarna som sedan 1940-talet gjort det mycket svårare och dyrare att säga upp personal i Spanien än det någonsin varit i Sverige.

Under expansionscyren efter diktaturens fall var det inte många som tänkte på saken. I dagens internationella lågkonjunktur ser det annorlunda ut. Utländska investerare har lärt sig den hårda vägen att Spanien är ett riskabelt land att investera. Många satsar därför istället på Portugal.

Felipe Gonzalez socialistiska och korrumpade regim vågar inte ge sig ikast med arbetsmarknadsregleringarna; partiet är

alltför beroende av fackföreningarna för att det ska kunna ske. Industrin håller sig då istället borta och krisen fördjupas än mer.

Även i Alaska...

I Alaska finns ingen (del)statlig inkomstskatt. Staten ger istället en "utdelning" på 975 dollar till var och en av Alaskas 550 000 invånare. Pengarna tar staten in på royaltys som betalas av oljeindustrin. Tyvärr ser sötebrödsdagarna ut att närma sig sitt slut. Visserligen går det inte så illa att statens invånare ska behöva betala skatt, men den årliga utdelningen till invånarna kan behöva minskas, eftersom staten behöver satsa ytterligare resurser på den oljeledning som för Alaskas välstånd tvärs över delstaten.

Framgång och motgång i Afrika

Sverige och andra biståndsgivare har genom åren öst in miljarder i hjälp till det socialistiska Tanzania. Detta bördiga land har idag en lägre levnadsstandard än då det blev självständigt för trettio år sedan. Och landet har trillat ner från att vara ett av många halvfattiga länder till ett av jordens tio fattigaste.

I grannlandet Kenya satsade man tidigt på kapitalism – även på landsbygden. Och efter självständigheten från Storbritannien 1963 införde man inte som Tanzania fler socialistiska regleringar utan tog bort dem som fanns kvar.

En färsk studie av området Machakos, sydost om huvudstaden Nairobi, visar att en medveten kapitalistisk politik leder till frigörelse av oanade mänskliga resurser. Befolkningen har på några decennier femdubblats, men produktionen av livsmedel har under samma tid ökat femton gånger. Stora farmer som drevs i kollektiv form har brutits ned i privatjordbruk, samtidigt som bönderna haft möjlighet att lära sig modern jordbruksteknik och fått möjlighet att satsa på de grödor som ger bäst avkastning. På den brittiska tiden var till exempel kaffeodling förbehållen plantager (vanligen ägda av briter eller indier); idag svarar självständiga småbönder för en stor del av kaffeproduktionen.

Det förtjänar också att noteras att den ökade jordbruksproduktionen kunnat genomföras utan att det drabbat ekologin. I och med att jorden blev brukarnas privata egendom såg de till att skydda den mot erosion och förstöring.



Idolporträtt på Kim Il-sung är det enda pengarna räcker till.

Nordirland:

Fredlig utveckling - trots allt?

Av Tommy Hansson

"Jag har ofta hört Agricola säga att Irland (Hibernia) kunde kuvas och hållas med en enda legion med en hyggligt stor styrka hjälptrupper".

Så beskriver den romerske historieskrivaren Tacitus sin svärfars Gnaeus Julius Agricola syn på Irland; Agricola var romersk guvernör över Britannien på den diktatoriske kejsar Domitianus tid under åren 78-84 e Kr och var inte den siste som missbedömt Irland. Den gröna ön har mer än de flesta nationer under sin historia varit drabbad av våld, svält och andra katastrofer.

I dag är våldet koncentrerat till Nordirlands sex grevskap. En anglo-irländsk deklaration från december ger dock hopp om en kommande fredlig utveckling.

I samband med den anglo-irländska deklarationen för drygt ett halvår sedan mellan Englands premiärminister John Major och Irlands *taoiseach* Albert Reynolds utsattes den engelska regeringen för hård inhemsk kritik. Det visade sig nämligen, att London sedan februari via mellanhänder i hemlighet underhandlat med den förbjudna Irländska republikanska armén (IRA). Samtalen hade dessutom skett på IRAs initiativ.

Enligt en för Majors vidkommande villvillig tolkning av samtalen hade IRA och dess politiska gren, Sinn Fein, insett att de inte kunde jaga britterna ur Nordirland med våld och därför satt sig ned vid förhandlingsbordet. Nyligen inledde också London för första gången öppna samtal med Sinn Fein. I Irländska republiken i södra delen av ön finns dessutom knappast något mätbart stöd för IRA längre, och faktum är att irländarna i den fredliga och borgerliga katolska republiken känner allt mindre sympati och samhörighet med sina

konfessionella landsmän i norr. Ännu mindre är sympatierna naturligtvis för IRAs och Sinn Feins oförändrade målsättning: ett enat socialistiskt Irland. Men också stödet för IRA på Nordirland börjar minska. Människor ur alla schatteringar, katoliker som protestanter, är helt enkelt trötta på våldsamheterna, "The Troubles". Man vill ha fred mer än någonting annat.

Det marxist-leninistiska IRA

Men ännu så länge fortsätter konflikten i Nordirland. En av huvudorsakerna till det



Den heldragna linjen på denna Irlands-karta med provinsindelning är Nordirlands gräns, den prickade linjen provinsen Ulsters gräns.

är, ironiskt nog, det protestantiska extremistvåld som London-deklarationen gav upphov till. Sedan någon tid tillbaka svarar "lojalistiska" kommandon i Ulster - d v s sådana som vill vidmakthålla det brittiska styret - för merparten av alla våldsdåd. Extremistorganisationerna Ulster Freedom Fighters (UFF), Ulster Volunteer Force (UVF) och Ulster Defence

Association (UDA) - alla liksom katolska IRA förbjudna - brukar på måfå attackera människor i katolska områden, liksom de brukar "bestrafva" protestanter som uppfattas som alltför tillmötesgående mot katoliker. När överenskommelsen i London ingicks blev de militanta protestanterna rasande på regeringen Major och reagerade alltså med upptrappat våld.

Det finns också en annan tolkning av IRAs och Sinn Feins förhandlingsvilja. Den går ut på att det är England, inte IRA, som är krigstrött och att IRA och Sinn Fein har utnyttjat denna svaghet för att stärka sina positioner. De bedömare som ansluter sig till denna tolkning har pekat på att decemberdeklarationen är påfallande (irländskt) nationalistisk till sin ton - det talas t ex om "Irlands ö". Och även om deklarationen i huvudsak utarbetats av irländske premiärministern Albert Reynolds, så har den till betydande delar framsprungit ur de samtal som hållits mellan det nordirländska, konstitutionella nationalistpartiet Social and Democratic Labour Party (SDLP) ledare, John Hume, och Sinn Feins ledare, Gerry Adams.

Något som om möjligt ytterligare komplicerar situationen i Nordirland är det starka och emotionella stöd som IRA och Sinn Fein har i irländsk-amerikanska kretsar. Det innebar en stor propagandatriumf för IRA att Gerry Adams för några månader sedan tilläts besöka USA, sedan president Bill Clinton personligen givit klar-tecken för det 48 timmar långa besöket. Gerry Adams är långt ifrån någon fredsförelämp. Han anslöt sig till IRA som tonåring och ledde dess notoriska Belfast-brigad innan han greps och sattes i fängelse för perioden 1973-77. 1979 blev Adams chef för IRAs arméråd.

Samma år som Adams blev IRA-chef, sprängdes Lord Mountbatten i luften av terroristorganisationen ombord på sin yacht i grevskapet Sligo i nordvästra delen av irländska republiken jämte svärson, dotterns åldriga svärmor och en 15-årig anställd.

Provisoriska Sinn Fein (gaeliska för "vi



En scen ur Jim Sheridans kritikerrosade film "I faderns namn". Det engelska rättvisesystemet, med den vällovliga målsättningen att komma till rätta med terrorismen, har utsatts för svåra påfrestningar under konflikten i Norirland. Rättsövergrepp har begåtts, som i fallet med Gerry Conlon och "The Guildford Four". På bilden syns i centrum David Day-Lewis som Gerry och Pete Postlethwaite, som Giuseppe Conlon. (Foto: Universal City Studios, Inc)

själva") hamnade under full gerillakontroll först när Adams valdes till partiets ordförande 1983; i Adams följe anslöt sig ett betydande antal tidigare IRA-soldater till Sinn Fein varigenom detta militariserades. Dagens IRA befinner sig långt ifrån det Irländska republikanska brödraskapet som hyllades av poeten Yeats och under ledning av Patrick Pearse gjorde uppror mot England påsken 1916, mitt under brinnande världskrig. Det moderna IRA, under kriget understött av Sovjetunionen och några av dess klientstater samt av Libyen och andra marxistiska krafter, måste alltså betraktas som en hård marxist-leninistisk organisation med väpnad revolution på programmet.

I söder finns, högst motiverat, farhågor för att ett återförenat Irland bara kommer att vara början på IRAs planer, och att den republikanska armén därefter kommer att utsträcka sin terror till republiken och dess regering, vilken av IRA betraktas som förrädisk eftersom den 1920 skrev under det avtal med England som medförde att landet delades. Det är dock inte alla bland IRA/Sinn Feins penningstinna amerikanska uppbackare som inser eller vill inse detta – bland respektabla supportere i USA

märks de demokratiska senatorerna Daniel Patrick Moynihan och Edward Kennedy, vilka bl a tryckte på Clinton-regeringen för att terroristledaren Gerry Adams tvärtemot USAs tidigare riktlinjer skulle få inresetillstånd.

Påskupproret

Låt oss något studera Irlands händelserika historia. Irland består av fyra provinser: Munster, Leinster, Connacht och Ulster. Så indelades landet redan vid tiden för Irlands kristnande av den helgonförklarade engelske missionären S:t Patrick på 400-talet. Som vi sett tvingades romerska guvernörer redan kort tid efter Kristi födelse att ta med Irland i sina strategiska överväganden. Landet har därjämte 32 grevskap (på engelska heter grevskap county, på gaeliska *currah*). Den nordligaste provinsen, Ulster, omfattar nio grevskap varav sex ligger i dagens Nordirland: Antrim, Armagh, Derry, Down, Fermanagh och Tyrone. Den utveckling som i tidernas fullbordan ledde fram till Irlands delning kan beskrivas på följande sätt:

Redan med The Government of Ireland Act of 1800 förklarar Nordirland vara en

del av United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Samtidigt heter det i irländska republikens grundlag att dess nationella territorium omfattar hela ön. Det krävs ingen större fantasi för att inse, att dessa båda synsätt inbjuder till komplikationer.

Slutfasen i Irlands frihetskamp mot den brittiska dominansen kan sägas börja med påskupproret 1916. Detta har ett stort symbolvärde men var egentligen inte alls nödvändigt för att Irland skulle bli självständigt. Varje irländare åtnjöt 1916 redan rösträtt och tillerkändes alla privilegier som omfattades av engelska medborgare. Upproret, som drevs igenom av Irländska republikanska brödraskapets högsta ledning, fick också ett obetydligt stöd bland den vanliga irländska befolkningen, vars vapenföra manliga del hellre valde att offra sina liv för Ententen och England i Suvla Bay eller Sud el Bar än vid Pearses sida vid postkontoret i Dublin. Professor Alf Åberg skriver i sin bok *Irland sedan 1800* (1971):

"Det var ett uppror av några få som ansåg sig ha fått i uppdrag att väcka sitt folk. De hade inte något hopp om att lyckas. En av ledarna förklarade före upproret: "Vi skall hålla Dublin en vecka, men vi

skall rädda Irland.' Trots sitt totala misslyckande under upproret lyckades de vända stämningen på Irland. När engelsmännen arkebuserade rebellerarna, sköt de utan att förstå det mot hela det irländska folket. Dårarna blev hjältar, och otåligheten mot England övergick i förbittring mot de irländska politikerna i parlamentet."

Irlands delning

Vid parlamentsvalen i december 1918 erövrade Sinn Fein 73 av de irländska mandat, medan de till norra Irland begränsade unionisterna fick 26. 36 av de valda parlamentsledamöterna satt i engelska fängelser! Men Sinn Fein bojkottade parlamentet i London. I stället konstituerade de i Dublin den 21 januari 1919 ett irländskt parlament, *Dail Eireann*. De antog Patrick Pearses deklARATION från 1916 och utropade på nytt Irland som självständig republik. Därefter följde frihetskriget, i vilket numerärt överlägsna brittiska styrkor ställdes mot en irländsk styrka som bildats av Michael Collins med hjälp av pengar från USA. Collins armé fick namnet Irish Republican Army, IRA. Båda sidor bedrev en brutal krigföring.

Det hårda irländska motståndet fick England att gå med på förlikning, och den 6 december 1921 undertecknades i London ett fördrag mellan den engelska regeringen ledd av premiärminister David Lloyd George och en delegation irländska motståndskämpar under ledning av den utropade republikens utrikesminister Arthur Griffith, tillika Sinn Feins ledare. Fördraget gav Irland betydande självständighet under namnet Irländska fristaten. En av de tre inskränkningar som stadgades var, att Nordirland med dess övervägande protestantiska befolkning skulle ha rätt att stanna utanför fristaten och kvarstå som en del i Storbritannien. Sommaren 1920 hade nämligen oroligheter utbrutit i Belfast, då bl.a. protestantiska militanta angripit katolska varvsarbetare. Oroligheterna spred sig till andra städer.

Bakgrunden till oroligheterna var det katolska dublinska parlamentets anspråk på att representera alla 32 irländska grevskap, något som av naturliga skäl skrämde upp den protestantiska majoriteten i Ulster. Och i december 1920 gav det protestantiska upproret frukt så tillvida som att det engelska parlamentet antog en ny s.k. Home Rule-lag för Irland (The Government of Ireland Act of 1920) som

fastställde att Irland skulle delas i två områden: södra Irland med 26 grevskap och norra Irland med sex av Ulsters nio grevskap. Varje område skulle ha sitt eget parlament och sin egen regering och båda sidorna skulle företrädas i London-parlamentet. Tanken var att de båda parlamenten gemensamt skulle etablera en församling för hela Irland för att, när tiden ansågs mogen, återförena landet.

Våldsspiral

Men utvecklingen i både södra och norra Irland avvek från de optimistiska kalkylerna. En falang radikala irländare i söder ansåg att fördraget med England inte var tillräckligt långtgående och grep till vapen. Ett inbördeskrig, där den radikala falangen leddes av den blivande presidenten Eamonn de Valera, följde. Kriget varade i omkring ett år. Under den tiden avled Arthur Griffith i hjärnblödning, medan IRAs grundare Michael Collins mördades i ett bakhåll.

I norr hade protestanterna accepterat The Government of Ireland Act of 1920; gränsdragningen hade ju skett så att de nordirländska protestanterna skulle vara tillräckligt många för en folkmajoritet under överskådlig tid framåt. (Den katolska nativiteten är i dag visserligen högre än den protestantiska, men det beräknas att den katolska befolkningsdelen skall ha hunnit ikapp den protestantiska rent numerärt i Nordirland först en bra bit in på 2000-talet.)

Den katolska minoriteten ställde sig dock avvisande till lagen, och spänningen mellan de båda folkgrupperna har därefter vidmakthållits. Det förtjänar för att framhållas, att skiljelinjerna inte är så mycket religiösa som etniska. Det är därför fel att tala om ett "religionskrig". Motsättningen trappades upp när den oavhängiga republiken Irland utropades av regeringen Costello 1949. Därmed tycktes delningen av landet ha blivit oåterkallelig.

Den nuvarande våldsspiralen – som i alla fall på sikt kan ha brutits med London-deklARATIONEN från december 1993 – inleddes i slutet av 1960-talet. Spänningen hade ökat då Nordirlands premiärminister Terence O'Neill, som tillträdde 1963, införde ett förhållandevis långtgående reformprogram med syftet att skapa en bestående fred mellan katoliker och protestanter. Katoliker som ville arbeta mot diskriminering av den egna folkgruppen

slog sig 1967 samman i NICRA, Northern Ireland Civil Rights Association som koncentrerade sina krafter till tre fält: lokalvals-systemet, bostadsmarknaden och de av protestanterna dominerade säkerhetsstyrkorna. En ledande katolsk taleskvinna blev Bernadette Devlin.

En protestantisk reaktion ledd av den stridbare kalvinistpastorn och parlamentsledamoten Ian Paisley följde – Paisley ansåg att O'Neills politik var "förräderi" mot den protestantiska saken. Spänningen ökade snabbt, och den 5 oktober 1968 skedde den första våldsamma konfrontationen mellan polis och medborgarrättsaktivister i Nordirlands näst största stad Derry (av engelsmännen kallad Londonderry). Sedan oroligheterna eskalerat sattes brittisk militär in den 14 augusti 1969.

Över 3 000 döda

Nordirland framstår i dag i massmedia närmast som ett befäst härläger. Sedan 1969 har det politiska våldet skördat ca 3 100 människoliv, varav en majoritet civila. Därtill kommer 35 000 skadade, många av dem för livet. De mentala skadorna kan givetvis inte mätas i siffror. Det finns på båda sidor i dag, som nämnts, en påtaglig leda vid våldet. Ann-Sofi Jakobsen skriver i *Konflikten på Nordirland* (Utrikespolitiska institutets skriftserie nr 1 1994):

"Inte minst sedan det Anglo-irländska avtalet förefaller det finnas en medvetenhet om att en lösning inte kan tillåtas köra över endera parten. En struktur som erkänner de 'två traditionerna' kan se ut på många sätt. Eftersom varken en irländsk återförening eller integrering i Storbritannien på lång tid kommer att ha stöd från både protestanter och katoliker, är begränsat självstyre mer realistiskt på kort sikt. Oavsett om detta sker inom en brittisk eller irländsk ram, måste minoritetens rättigheter garanteras."

Ännu är förvisso gränsfrågan av stor betydelse. Den har inte, som många trott skulle ske, försvunnit till följd av Englands och Irlands gemensamma inträde i EG 1973. I dag förblir den irländska gränsen den enda militariserade gränsen inom den europeiska gemenskapen.

Irlandstemat fortsätter på nästa uppslag!

-IRA har inget stöd i söder

Mr. Paul Dempsey är Irlands ambassadör i Stockholm sedan 1990. *Contra* har samtalat med honom på den irländska republikens ambassad om irländska och nordirländska frågor.

Contra: Det pågår i Sverige just nu en livlig diskussion inför folkomröstningen den 13 november om landets anslutning till den Europeiska Unionen, EU. Irland har varit medlem av den Europeiska Gemenskapen (EG) sedan 1973 och har vid flera folkomröstningar visat sig övervägande positivt till integrationen i Europa. Hur förklarar ni denna proeuropeiska attityd bland irländarna, och vilka rekommendationer vill ni mot den bakgrunden ge det svenska folket inför höstens referendum?

Paul Dempsey: Irlands regering och folk inser klart att EG varit bra för Irland, även om det i ärlighetens namn finns både för- och nackdelar. När det gäller neutraliteten — både Sverige och Irland är ju neutrala stater — så har vi för vår del alltid haft en öppen attityd och inte uteslutit några långsiktiga möjligheter när det gäller säkerhets- och försvarspolitik. Sveriges medlemskap i EU är ju en fråga för svenska folket, men jag kan försäkra er att irländarna skulle bli mycket besvikna om inte Sverige kommer med i gemenskapen!

C: Liksom alla länder i Europa har Sverige under 1990-talet haft ekonomiska problem vilket bl a medfört växande arbetslöshet och sociala påfrestningar. Också Irland har drabbats av lågkonjunkturen. Hur vill ni beskriva Irlands ekonomiska situation i dagsläget?

PD: Vår ekonomiska tillväxt väntas under 1994 bli fyra procent. Vidare väntar vi oss en hyggligt låg inflation och hälsosam betalningsbalans. Faktum är att vi för närvarande har en av de snabbaste ekonomiska tillväxttaktarna i Europa, varmed vi väl lever upp till Maastricht-avtalets krav. —Vårt land betraktades som fattigt till och med 1950-talet, men därefter har jordbru-

ket minskat i betydelse för den nationella ekonomin och tillverkningsproduktionen gått framåt. Förenta staterna och andra länder, inte minst Sverige, investerar alltmer i Irland. Och såväl jordbruket som tillverkningsindustrin har tillgång till den europeiska marknaden.

C: Samtidigt som den romersk-katolska kyrkan förlorat inflytande har Irland fått sin beskärda del av sociala problem. Hur vill ni kommentera det?

PD: Jag tror inte problemen uteslutande beror på kyrkans minskande inflytande.



Dr Dempsey ser det anglo-irländska avtalet i december som "ett varaktigt bidrag" till Nordirlands fredsprocess. (Foto: Tommy Hansson)

Ökande brottslighet, drogmissbruk och hög arbetslöshet, för att nämna några skilda problem, har också ekonomiska orsaker. Irländarnas syn på tillvaron har över huvud taget förändrats, också i Nordirland. Vi har att göra med en komplex process av förändring och modernisering.

C: Även Irlands förhållande till England är mycket komplext av lätt insedda historiska skäl. Uppenbarligen är det nuvarande förhållandet mellan de båda länderna avspänt. Är det ett korrekt intryck?

PD: Ja. Två viktiga händelser har här lett utvecklingen. Den första var det anglo-irländska avtalet 1985 som etablerade ramverket för samarbetet mellan länderna. Sedan dess har det varit täta möten mellan företrädare för de båda regeringarna. Vi har också ett sekretariat i Belfast för detta

ändamål. Storbritannien tar numera alltid hänsyn till våra synpunkter. Avtalet 1985 institutionaliserade det anglo-irländska samarbetet.

—Den andra händelsen ägde rum i december 1993 då premiärminister Major och *taoiseach* Reynolds skrev under en deklaration om Nordirland. Deklarationen är ett varaktigt bidrag till fredsprocessen och en inbjudan till Sinn Fein att delta i den processen. Vi hoppas vi kan få dem från en halvmilitär position till en politisk. Vad vi verkligen hoppas är att Sinn Fein skall kunna acceptera den samfälliga deklarationen från december och delta i samtalen, samtidigt som man skall avsäga sig våldet. Ännu har dock Sinn Fein inte tagit detta steg utan säger sig behöva ytterligare klarlägganden.

C: IRA tycks ha förlorat det mesta av sitt inflytande i den irländska republiken i söder och även i Nordirland — det tycks finnas en allmän vilja i båda delarna av Irland att det skall bli ett slut på våldet så snart som möjligt...

PD: Det var länge sedan IRA hade något stöd alls i söder! Det är riktigt att det finns en allmän fredsvilja, och det både bland protestanter och katoliker. Också Sinn Fein inser detta. Det våld som växt snabbast är det från protestantiska extremistgrupper — jag tror det var någon gång förra året som de protestantiska terroristgruppernas våld passerade IRAs i statistiken. De protestantiska våldsdåden har länge varit en realitet, det är inte något som "poppat upp" nu. Vad som hänt är att detta våld ökat snabbast.

C: Slutligen — Irland är ett av Europas ledande kulturländer inom områden som litteratur, musik, teater och film. Irländska pubar dyker upp både i Stockholm och andra svenska städer. Intresset för Irland verkar i dag vara huvudsakligen kulturellt relaterat, till skillnad från slutet av 1960- och början på 1970-talet, då irländsintresset mest var politiskt. Är detta ökande kulturella intresse för ert land till hjälp när det t ex gäller att få utländska företag att investera i Irland?

PD: Det skulle i så fall kräva att företagsledarna var kulturintresserade... Jag kan i alla fall säga att det finns ett område där det kulturella intresset har en positiv ekonomisk betydelse, och det är turismen. Den irländska folkmusiken lockar många. Den engelske författaren G. K. Chesterton sade: "Alla irländska krig har varit muntra, men alla irländska sånger är sorgsna". Det lig-

ger kanske något i det men stämmer nog inte riktigt, för en del av vår folkmusik är extremt livlig.

–Vidare har det förvisso varit till hjälp för spridningen av vår litteratur att våra författare skrivit på engelska. Men det är den ursprungliga gaeliskan, eller iriskan, som ger vårt kulturarv en särskild prägel, och intresset för det språket ökar både i Irland

och i andra länder. 80 studenter läser nu gaeliska vid Uppsala universitet.

De svensk-irländska kontakterna har ökat under senare år. Sverige är för tillfället Irlands tredje största exportmarknad utanför EG efter USA och Japan. Irland exporterar mer till Sverige än tvärtom, men Sverige leder i fråga om investeringar i det

andra landet. Regeringen i Dublin utgörs av en koalition mellan det större partiet Fianna Fail, varifrån taoiseach Albert Reynolds kommer, och det mindre Labour Party vilket leds av utrikesministern Dick Spring.

Tommy Hansson

"I Faderns namn" kritiserar både IRA och England

Låt mig med en gång fastslå att Jim Sheridans *In the Name of the Father* (I faderns namn) är en storartad film. Låt mig också genast få avliva alla missförstånd om att filmen skulle vara propaganda för IRA. Tvärtom framställs IRA som ett gäng kallhamrade fanatiker med en speciell förkärlek för grymt och meningslöst våld. En av filmens ondskefullaste karakterer är således Joe McAndrew, en personlighet som baserats på flera verkliga IRA-medlemmar och som inför polisens döva öron stolt erkänner att det är han som begått de terroristdåd som filmens huvudperson, Gerry Conlon, och några av hans vänner och anförvanter dömts till.

Utgångspunkten för justitiemordet på Conlon, Paul Hill m fl är två bombdetonationer på pubar i Guildford i England 1974, som krävde fem människoliv. Den i mindre skala kriminelle Gerry Conlon och Paul Hill och ytterligare två ungdomar grips, liksom något senare Gerrys far, faster, farbror och deras barn. Alla ansågs av polis och åklagarmyndigheter ha bidragit till terrordåden i Guildford.

Det anmärkningsvärda är, att polisen bara några dagar efter dådet säkrade ett vittnesmål från en uteliggare som träffat Gerry och Paul i en park i London vid samma tidpunkt som dåden begicks. Polisen smusslade dock undan detta vittnesmål därför att den hade ett starkt behov av att gripa några "nordirländska terrorister".

Gerry Conlon var inte ens medlem i IRA. Tvärtom skildras i filmens inledning hur han så när hade fått knäskålarna bortskjutna av IRA därför att han uppfattades som en säkerhetsrisk — han hade genom skrotstöder fäst polisens och militärens uppmärksamhet på ett IRA-tillhåll i Belfast.



Gerry Conlon väntar på domen i filmen "I faderns namn".

Filmens titel syftar på Gerrys far, Guiseppe Conlon (normalt stavas det italienska förnamnet "Giuseppe", men Gerrys far tycks ha haft sin egen stavningsvariant!). Han gestaltas inkännande av Pete Postlethwaite. Guiseppe grips sedan Gerry, Paul och två av deras vänner falskeligen angivits för polisen av en annan medlem av det hippiekollektiv de anslutit sig till i London. Polisen stöder sig på en ny antiterroristlag, som tillåter den att hålla misstänkta i fängsligt förvar i upp till sju dagar innan de får juridisk assistans. Den fysiska och mentala misshandeln i fängelset får Gerry att bryta samman och bekänna det dåd han inte begått. Därefter grips, åtalas och döms fadern, som inte var i England då brottet begicks, och övriga släktingar.

Gerry Conlon döms till minst 30 års fängelse. I fängelset inleder fadern med sonens hjälp en brevkampanj för att fästa omvärldens uppmärksamhet på den orättvisa som vederfarits dem. Under fängelse-tiden hinner dock den sjuklige fadern avlida. I slutet av 1980-talet börjar den kvinnliga advokaten Gareth Peirce att engagera sig i fallet med The Guildford Four. Hon gestaltas av tidigare Oscar-belönade Emma Thompson och lyckas tack vare ett förbiseende av en polisarkivariekomma över det vittnesmål som friar Conlon och Hill.

Vid frigivningen 1989 hade de varit inspärrade i 15 år!

Regissören Jim Sheridan är född i Dublin men numera bosatt i USA. Hans tidigare mest kända filmer är den Oscar-belönade *Min vänstra fot* och *Det gröna fältet*. En mäktig rollprestation i den nu aktuella filmen gör den engelske aktören Daniel Day-Lewis som Gerry Conlon — filmen baseras på Conlons bok *Proved Innocent*.

The Guildford Four var inte de enda oskyldiga offren för Englands kamp mot terrorismen i Nordirland. Flera liknande fall är kända, bland dessa "The Birmingham Six". Man bör dock minnas, att domarna 1974 avgavs i en extremt upphettad situation, då England i likhet med hela den civiliserade världen upprördes av de terrorbomber som mördade och lemlästade ett stort antal oskyldiga människor. Bara 1972 dödades 467 personer och närmare 5 000 skadades.

Kanske har militariseringen av Nordirland varit oundviklig, ty få sansade bedömare tvivlar på att situationen skulle bli katastrofal om England i nuläget lämnade provinsen Ulster. Prevention of Terrorism Act samt Emergency Provisions Act ger säkerhetsstyrkorna i princip obegränsade befogenheter. Dessa styrkor består dels av brittiska förband med en numerär av av 20 000 och med ett regemente som rekryteras lokalt; dels av den nästan militärt utrustade poliskåren Royal Ulster Constabulary (RUC), som inklusive reservstyrkor uppgår till cirka 13 000 man. Endast sju procent av dessa är katoliker. Sedan 1976 har polisen haft huvudansvaret för terroristbekämpningen medan militärens uppgift är att försvara polisen.

I faderns namn belyser problemet Nordirland i allmänhet och den brittiska maktutövningens mindre tilltalande sidor i synnerhet. Fall som The Guildford Four och The Birmingham Six visar hur det absolut inte får gå till.

Tommy Hansson

Bakslag för nyliberaler när Fremskrittspartiet splittras

Av Carl G. Holm

Turerna i det norska Fremskrittspartiet har varit nästan lika häftiga som i Ny Demokrati i Sverige. Skillnaden är att det i Norge är fråga om ett etablerat parti, grundat redan 1973. Och att den norska konflikten är klart och tydligt ideologiskt – en kamp mellan nyliberaler och populist.

Fremskrittspartiet i Norge startades en gång under namnet *Anders Langes Parti till sterk nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep (ALP)*. Det fick redan från början stämpeln "missnöjesparti", men skakade det norska politiska etablissemanget genom att bara fem månader efter grundandet i april 1973 komma in med fyra mandat i Stortinget (Ny Demokrati hade hela sju månader på sig i Sverige...).

ALP blir ett "riktigt parti"

Anders Langes Parti var en skapelse av Anders Lange och kretsade mycket kring hans person. Partiet utvecklades till stor del ur småbrukaren Anders Langes "Hundeavisen" (just det, en tidning för hundägare), som omärkligt gled över till en politisk tidning. ALP var en genuin

proteströrelse mot det etablerade samhället, men knappast ett organiserat parti. Många trodde därför att det var slutet för partiet när Anders Lange avled 1974. Då hade de inte räknat med Carl I. Hagen, som fick träda in i Anders Langes ställe i Stortinget.

Som partiordförande efter Anders Lange tillträdde Arve Lønnum, som dock inte hade någon plats i Stortinget. Efter diverse kontroverser åkte partiet (som nu bytt namn till Fremskrittspartiet) ur Stortinget 1977. Många räknade återigen ut partiet för gott.

Men då hade de inte heller denna gång räknat med Carl I. Hagen, som själv tog över ordförandeposten i partiet 1978.

I Stortingetsvalet 1981 kom Fremskrittspartiet tillbaka med 4 mandat och i valet 1985 minskades antalet till 2. 1989 blev

det hela 22 mandat och 1993 blev det obetydligt färre.

Från början var Fremskrittspartiet ett "populistiskt parti" i den meningen att partiet drev en politik som var populär i breda folklager. Lägre skatter, mindre byråkrati. Ett fritt näringsliv. Många norrmän ansåg att Fremskrittspartiet under större delen av 1980-talet var det parti i Norge som närmast motsvarade de svenska moderaterna. Det norska høyre var enligt norskt synsätt snarare att jämföra med någon vänsterfalang av folkpartiet i Sverige.

Fremskrittspartiet sa nej till skatthöjning – regeringen föll

Inte minst tog sig norska høyres okänsla för det norska folkets missnöje med skatetrycket uttryck, när partiet lanserade ett förslag om kraftigt höjda bensinskatter 1986. Arbeiderpartiet gick emot och koalitionsregeringen förväntade sig – åtminstone enligt sina offentliga uttalanden – att Fremskrittspartiet skulle rösta för skatthöjningar för att rädda regeringen kvar.

Carl I. Hagen och hans kollega i Stortinget Jens Marcusen hade dock tillräcklig moralisk resning för att stå för sina åsikter. De röstade nej till skatthöjningen, regeringen Willoch avgick och ersattes av Gro Harlem Brundtland från Arbeiderpartiet, som snart visade det norska folket att politiker av det traditionella slaget inte är att lita på. Arbeiderpartiet lade fram förslag om just den skatthöjning som de kommit till makten på genom att rösta emot.

Hagen – en sann liberal

Carl I. Hagen, som jag träffat och diskuterat med vid ett flertal tillfällen, är en sann liberal. Några gånger har jag träffat honom



Partiledaren i norska Fremskrittspartiet vid ett besök på Contras redaktion i Stockholm.

på internationella seminarier för "nyliberaler", där han värtaligt uttalat sig för det som norrmännen kalla "liberalistiska" principer. Ingen som där haft tillfälle att höra Carl I. Hagen skulle föreställa sig att han skulle rida på främlingsfientlighet och motstånd mot invandrare.

Men det är faktiskt den andra sidan av Carl I. Hagen. Den populistiska sidan. När jag med Carl I. Hagen gått på djupet i invandringsfrågan har den principiella inställningen varit solklar: Fri invandring bör vara rättesnöre. Men fri invandring och sociala förmåner med nuvarande generösa bidragspolitik är moraliskt förkastlig. Socialpolitiken är utformad som en försäkring och bara de som varit med från början och betalat premier skall få ta del av de sociala förmånerna – försäkringsersättningen. Fri invandring utan rätt till sociala förmåner skulle därför vara en möjlighet, men ett bättre alternativ är att sätta stopp för invandringen till dess att det sociala skyddssystemet reformerats från grunden. Då, men först då, kan man tillåta fri invandring.

Denna inställning har lockat många nyliberalt inriktade ungdomar att ansluta sig till Fremskrittspartiets Ungdom. Där har tänkandet varit minst lika radikala som inom Frihetsfronten i Sverige. Och det har kolliderat med partiets inviter till den traditionellt "reaktionära" folkopinion, som tilltalas av populism och hårdare tag mot invandrare.

Fyra lämnade stortingsgruppen

I anslutning till valet 1993 chockade Carl I. Hagen skattetrötta norrmän genom att förklara att han ansåg att budgetunderskottet var så allvarligt att skatthöjningar måste till. Nu hade alltså även Hagen – skatternas fiende nummer ett – börjat tala om höjda skatter!

Det medförda inre motsättningar i partiet och efter valet 1993 har motsättningarna mellan de olika falangerna i Fremskrittspartiet blivit akut. Fyra av de yngre medlemmarna i Stortingsgruppen har lämnat partiet och informellt bildat "GRU" (Gruppen av uavhengige stortingsrepresentanter, av motståndarna kallade för "de fyras gäng"). Vid en förtroendeomröstning i Stortinget räddade GRU kvar regeringen Brundtland genom att inte rösta för ett misstroendevotum mot finansminister Sigbjørn Johnsen för hans utnämning av Torstein Moland till norsk riks-

bankschef. GRUs motivering var att en regeringskris skulle leda till att Senterpartiet med Ann Enger-Lahnstein i spetsen skulle få inflytande på regeringen. Den politiskt medvetne som hört Enger-Lahnstein uttala sig i någon ideologisk fråga kan aldrig tveka om att sätta beteckningen "fascist" på denna chauvinistiska isolationist och EU-motståndare. Senterpartiet ökade kraftigt i Stortingsvalet 1993 och har skurit stora lagrar på sitt motstånd mot EU.

Det kan för övrigt noteras att en av GRUs Stortingsledamöter, Roy N. Wetterstad uttalat sig negativt om norsk EU-anslutning, med motiveringen att EU blivit en socialistisk organisation.

Nyliberalerna ut – populisterna in

Fremskrittspartiets förste vice ordförande och främsta taleskvinna för de nyliberala idéerna, Ellen Wibe, lämnade på ett dramatiskt sätt sin post sedan motsättningarna med Carl I. Hagen kommit i öppen dag. Efter ett år som vice ordförande förklarade hon, utan att ha aviserat det i förväg, i sitt tal till partikongressen att hon lämnade sin post. Hon valde dock att stanna kvar i partiet.



Vice partiordföranden Ellen Wibe meddelade att hon avgick mitt under sitt tal till partiets kongress. Hon valde dock att stanna kvar i partiet. Många nyliberalt inriktade har valt att lämna partiet och det finns planer på att starta ett nytt parti, som skulle vända sig till dem som är missnöjda med utvecklingen inom Fremskrittspartiet.

BOK-NYTT

Faderland

"Folk säger ibland till mig: 'Var försiktig! Ni kommer att få tjugo års gerillakrigsföring på halsen!' Jag är förtjust inför möjligheten... Tyskland kommer att förbli i ett tillstånd av evig alerthet."

Dessa ord av Adolf Hitler från den 29 augusti 1942 har blivit verklighet i Robert Harris politiska thriller *Faderland* ("Fatherland" på det engelska originalspråket). Det Stortyska riket omfattar enligt dessa förutsättningar 1964 Central- och Nordeuropa (utom Skandinaviska halvön och brittiska öarna) samt en stor del av Sovjetunionen i öster. På sina håll förekommer väpnat uppror mot nationalsocialisternas makt. Och de länder som formellt inte inryms i Riket intar regelmässigt en svassande hållning, så även ett Förenta staterna där Joseph Kennedy (John Fitzgeralds far) är president och bedriver en aktiv avspänningspolitik gentemot Tyskland och dess nu 75-åriga ledare Hitler.

Det är inte så otroligt som det kanske låter. Det hade kunnat bli verklighet. Och Joseph Kennedy var i verkligheten pronazistisk under kriget som USAs ambassadör i England. I denna mycket spännande mardrömsvision heter huvudpersonen Xavier March, en desillusionerad men yrkeskunnig mordutredare vid *Kriminalpolizei* (Kripo) i Berlin. Hela den ruskiga historien börjar rullas upp när ett lik spolas upp på stranden till en Berlin-sjö, ett lik som är de jordiska kvarlevorna efter en hög nazist-officer. Liksom i alla bättre polisromaner kopplas hjälten omedelbart bort från fallet när han börjar ana ugglor i mossen, för att det skall lämnas åt min-

dre nitiska och mer följsamma utredare.

Xavier "Zavvi" March får efterhand hjälp i sina efterforskningar i en hårdkokt kvinnlig journalist från USA, som inte har någonting emot att sätta en kapp i hjulet för det pågående avspänningen mellan herrelandet och USA.

Vad som ger boken dess

ROBERT HARRIS



skrämmande prägel är dess autentiska förutsättningar. Många av de figurer som dyker upp och har nyckelroller i boken, förutom skräckgalleriet bestående av Hitler, Heydrich m fl, existerade – t ex Josef Buhler, Wilhelm Stuckart, Martin Luther, Odilo Globocnik, Artur Nebe m fl. Enligt bokens förutsättningar var nazisternas judeutrotning okänd i Stortyska riket av år 1964. March själv började ana oråd då det visade sig att den judiska familj som tidigare bebott hans lägenhet i Berlin tycks ha gått upp i intet. De högt uppsatta nazister March stöter på visar sig inte villiga kasta ljus över detta mörka historiska kapitel.

Efter många om och men lyckats March och hans kvinnliga kompanjon uppånga tidigare okända dokument från konferensen i Berlin-förorten

Wannsee i januari 1942, där riktlinjerna drogs upp för det praktiska genomförandet av "den slutgiltiga lösningen". I ett schweiziskt bankfack hittar man ytterligare dokumentation om förintelsen. Detta sker samtidigt som de ondskefulla nazisterna får upp spåret och gör sitt yttersta för att hindra spanarpåret avslöja den fruktansvärda sanningen. Våra hjältar planerar att offentliggöra sitt material i USA.

Här skall inte avslöjas hur det går, men upplösningen är mycket rafflande. March möter svek från de håll hans minst anar.

Faderland är en skildring som väl kan mäta sig med vad mer kända thrillerförfattare brukar åstadkomma. Förlaget Forum har dock åstadkommit ett skamligt omslag till den svenska upplagan, där man låter den tyska hakkorsflaggan vaja jämsides med EGs flagga. Den bakomliggande bedrövliga logiken är, att eftersom både Hitler och EG/EU är för europeisk enhet så kan likhetstecken sättas mellan ett enat Europa under nazisterna och ett enat Europa under den västerländska demokratin.

Tommy Hansson

Robert Harris: *Faderland*. Forum. ISBN 91-37-10336-9.

Ögonblick

Sverker Åström var under sin långa UD-karriär placerad centralt vid våra stora beskickningar i Moskva, Washington, London, Paris och vid Förenta Nationerna. Dessemellan innehade han chefsposter på den politiska avdelningen vid respektive departement.

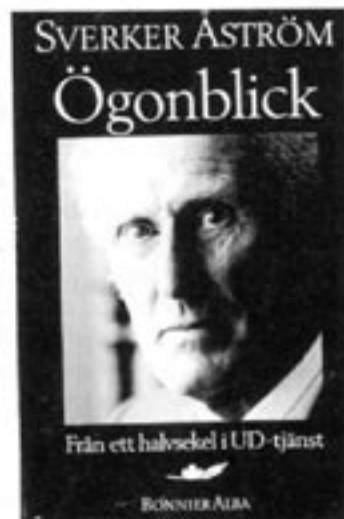
Boken är inte någon memoarbok i gängse mening. Privata glädjeämnen och upplevelser finns inte med, däremot gott om reflexioner vad gäller den svenska utrikespolitiken. Åström säger sig aldrig ha varit

ansluten till något politiskt parti.

Han har varit med om att förbereda politiska beslut, men han har inte själv någonsin tagit politiskt ansvar, han har spelat sin roll som ämbetsman.

I denna bok, liksom i många tidningsartiklar, tar Åström farväl av neutralitetspolitiken. Han skriver om "en kanske unik möjlighet att efter neutralitetens hädanfärd finna nya former för att på lång sikt stärka skyddet för frihet och fred".

Neutralitetspolitiken har ju numera förlorat åtskilliga av sina förutsättningar, främst det kalla kriget. Nu gäller det att söka sig fram till andra former av säkerhet än vad som hittills varit fallet.



Sverker Åström, en utan tvekan framstående diplomat, visar här en hård uppgörelse med alla dem, som ifrågasatt Sveriges säkerhetspolitiska tradition. Målet har alltid varit att hålla vårt land utanför krig. Neutralitet har aldrig varit målet, neutralitetspolitiken har blott varit ett medel. Gång på gång tillbakavisar Åström kritiken att praktik och teori inom neutralitetspolitiken inte visat överensstämmelse. Åströms minnesbilder spridda och stundom ytligt redovisade – med stor distans till läsaren.

Det avsnitt som blivit mest omskrivet i denna bok behandlar (Fortsättning på nästa sida)

BREV TILL CONTRA

En byråkratisk vardagsmiddag

"Bara en vanlig vardagsmiddag" sade Alkoholpolitiska kommittén om sin följande måltid på lyxrestaurangen Den Gyldene Freden i Stockholm. Tilläggas skall att de just hade föreslagit förbud mot all reklam för lättöl. Här frosseriet:

Förrätt: Laxmousse med forellrom samt vinet Raimat brut till 280 kronor flaskan

Huvudrätt: Grillad gödkalv och kalvfärs-timbal med tryffelsås samt vinet Beaujolais Morgon till 250 kronor flaskan

Dessert: Varm fruktsallad med kokos-sorbet och chokladglass samt vinet ungersk tokajer

Kaffe med konjak och flera sorters likör.

Gissa vem som betalade för kalaset. Rätt gissat – vi skattebetalare.

Hur ser Din egen vardagsmiddag ut?

Eric af Wetterstedt

Leksand

(Fortsättning från föregående sida)

lar händelserna 1973 då Åström reagerade våldsamt mot "vänstermaffian" inom Utrikesdepartementet. Han var upprörd och hotade till och med att avgå om inte utrikesministern omgående deklarerade sitt avståndstagande från en PM som en av marxisterna på UD författat och sänt ut.

Åström ville visa att han alltid varit snar att ta avstånd från en högradigt vänstervriden utrikespolitik. Men – hur rimmar detta med Åströms omvittnat devota följsamhet mot Olof Palme?

Det är att notera en tendens till äreminnen samt också vissa tillrättaligganden av historien.

Helhetsintrycket av boken blir, en viss förvåning över att Sverker Åströms omvittnade verbala kvickhet och elegans vid otaliga framträdanden inte lyser igenom denna hans skrivna framställning.

Dock – behållningen ligger i det stycke halvsekelånga nutidshistoria med dess avgörande ögonblick, som man får sig till livs.

Arne Sundström

Sverker Åström: Ögonblick. Alba. ISBN 91-34-51179-2.

En socialistisk familjepolitik

Nyligen visade TV en dokumentärfilm om nationalsocialisternas Lebensborn. Detta gick ut på att blonda, blåögda "ariska" människor skulle framavla barn åt fäderneslandet. Barnen fostrades på speciella barnhem, utan sina mödrar. Det tyska "herrefolket" ville skapa de "perfekta" barnen på detta vis.

Även i Sverige påverkades man av Nazityskland. 1934 skrev Alva och Gunnar Myrdal sin bok *Kris i befolkningsfrågan*. Där förordade författarna att barn skulle fostras i "storbarnkammare" och att indolenta (dvs obegåvade, slöa) kvinnor skulle "exploateras" att sköta alla barn, medan övriga mödrar skulle yrkesarbeta. Alva och Gunnar talade, på bästa herrefolksmanér, om "människomaterialet" och hur det skulle styras. Eftersom Alva Myrdal aldrig själv besvärats av några moderskänslor, utan ansåg att det var självdödande att sköta barn, så föll det henne inte in att andra mödrar kunde ha några moderskänslor.

Överklassmödrar förefaller ju sedan urminnes tider ha varit befriade från dylika. Tydligt är det så att modersinstinkten förtvinar vid välstånd.

Vi fick vänta till år 1968 innan *Familjen i framtiden – en socialistisk familjepolitik* kom ut. Den var undertecknad av Lisa Mattsson och Maj-Lis Lööv. I detta nationalsocialistiskt inspirerade familjepolitiska program kan man läsa att "individens frihet att själv forma sitt liv måste begränsas" samt att "vårt familjepolitiska program är den plattform, från vilken vi skall kämpa för en socialistisk familjepolitik och ett socialistiskt samhälle."

Trettioalets nationalsocialister ville skapa den "ariska" människan. I dagis Sverige har man under drygt tjugo års tid försökt skapa den "socialistiska" människan. Med ekonomiska fördelar och fagert tal om "kvinnofrigörelse" och "jämställdhet" som lockbete har man lurat aningslösa mödrar att lämna ifrån sig sina barn till daghem och dagmammor. De mödrar, som lockats av de

ekonomiska förmånerna, som offrat sina barn på jämställdhetens altare, har med liv och lust hånat och pikat andra mödrar. "Hur står du uuut med att bara gå hemma, klättrar du inte på väggarna, du är skadlig för dina barn, du måste ordna din barnomsorg" har man fått höra. Dagispersonal och dagmammor som ägnar sin dag åt att byta på kanske tio ettåringar, förmodas märkligt nog stå ut med sina tillvaro. Att mocka och snyta andras ungar värderas högt och betalas bra. Vård och fostran av egna barn föraktas och "likställs inte med förvärvsarbete", för att citera *Familjen i framtiden*.

De besuttna dagisbarnsföräldrarna är Dagisveriges herrefolk. Dessa, som utgör drygt hälften av landets barnfamiljer, subventioneras med 56 miljarder kronor årligen. En astronomisk summa! Oss andra hotar man att till och med beröva det lilla barnbidraget. Ett vårdnadsbidrag utplånar inte de enorma orättvisorna!

Skolorna går på sparlåga. Det finns bara pengar till dagis. Jag befarar att det bara är en tidsfråga innan skolorna avgiftsbeläggs. Endast dagisbarnsföräldrarna, de som skott sig ekonomiskt på sin känslökyla gentemot de egna barnen, kommer att ha råd att betala skolavgifter. Vi, som inte förmått svika våra barn, som inte ville att våra barn skulle fostras av "indolenta" (Myrdals ord) vårdarinnor, har inte råd att betala några skolavgifter. Våra män och familjeförsörjare har ju i alla år tvingats betala ungarlisskatt. Ansvarskännande mödrar har förmodats kunna livnära sig och barnen på glåpord från de besuttna bortamammorna. Genom att enbart gynna känslökalla föräldrar med enorma subventioner och på så sätt ruinera landet, skapar man det nya herrefolket. En känslökall "elit", som vadar i pengar.

Monica Wiegert

Stöd Ukraina!

I den pågående konflikten mellan Ryssland och Ukraina om Krim-halvön, som Krusjtjev så generöst förärade Ukraina på 1950-talet, måste regeringen ta ställning för att Krim är en del av Ukraina och att en anknytning till Ryssland är oacceptabel. Ett ytterligare försvagat Ukraina skulle försvaga maktbalansen i området och skulle kunna utgöra ett exempel för nya ryska erövringar, antingen formellt eller de facto. Ökat ryskt inflytande i både Vitryssland och Georgien gör att många av de nya staterna i området känner sin säkerhet hotad. Det gäller inte bara de baltiska länderna

Estland, Lettland och Litauen. Man bör lägga märke till uttalandena när den ungerske utrikesministern besökte Oslo i februari och sa att det var viktigt att Ukraina förblev Ukraina. Politiken i området bör vara inriktad på att motarbeta en splittring av den ukrainska staten och stödja försök att skapa en livskraftig och oberoende ukrainsk stat. Ett stabilt Ukraina kommer att vara en stabiliserande faktor i särskilt Svartahavsregionen, men också i hela Östeuropa.

Nils Tore Gjerde

Inkonsekvens om krigsförbrytare

Från "politiskt korrekta" personer hörs nu förfasanden över att ett fascistiskt parti kommit att ingå i Italiens regering. Och en gammal spanienfrivillig ser fascister överallt. Det hela är desto märkligare som folk har en mycket diffus uppfattning om vad fascism innebär. Högerextremism? Den gamle kommunistiske redaktören Mussolinis högervridning var inte större än att han tillät personlig ägande av produktionsmedlen, men med minutiös kontroll över dem – korporativism, som har stora likheter med svenskt näringsliv, likheter som skulle ha blivit ännu större med Meidnerfonderna! Under sitt sista levnadsår insåg emellertid Mussolini att den politiken varit ett misstag och han återgick till sin gamla socialistiska ideologi, predikade plutokratins undergång och syndikalismens överhöghet och gjord

upp en plan för socialisering av alla företag med mer än hundra anställda!

Att svensk socialdemokrati under många regeringsperioder varit beroende av kommunisternas stöd i riksdagen tycks vara en annan sak, även då kommunisterna varit rena stalinister. Förstå det, den som kan...

Jakten på nationalsocialistiska krigsförbrytare och Himmlers bödlar går vidare, inte bara från judar med ett lätt insett hämndbegär. Det hade varit oantastligt om man intagit en konsekvent linje, men så icke. Som en engelsk advokat sade i TV: "Om det blev känt att en japansk krigsförbrytare bodde här runt hörnet sedan 20 år, skulle ingen människa reagera!"

Och de ännu levande ryska krigsförbrytarna samt Stalins bödlar – visserligen precis som nationalsocialisterna nu gamla gubbar, har ännu ingen överhuvudtaget krävt bestraffning av! Det kunde kanske innebära vissa risker, och moralisterna föredrar därför att skaffa sig anseende genom att sparka på lik!

Magnus Cappelin

Kräsen syn på arbete

Sverige måste vara en god jordmån för forskare. Ofta resulterar forskararbeten i en rapport eller i bästa fall i en vetenskaplig bok, som kommer ut i begränsade upplagor och endast läses av människor med speciell anknytning till ämnet.

Den andra typen av forskare arbetar mer på frilansbas. De väljer sina områden själva,

och brukar fastna för sådana, som är just populära för ögonblicket och lätta att marknadsföra

Hur många möten, sammankomster från när och fjärran, seminarier och besök på olika platser har inte förevarit ifråga om till exempel Öresundsbron, havet, fiskarna, naturen i sin helhet, skogen osv. Hur mycket har det inte forsats i ämnen som människors attityder, beteende, matvanor och mycket mera. För det mesta utmynnar det hela i pekpinnar mot allmänheten.

Det nyaste i raden av forskningsämnen är arbetslöshetens inverkan på ungdomar. En kvinnlig forskare redogjorde i en TV-intervju för sina samtal med ett antal ungdomar hur det känns att vara arbetslös. Hon kunde lätt konstatera att det kändes hemskt att behöva gå hemma, sitta på kaféet med likalottade kompisar om dagarna och ha begränsad tillgång till pengar. Situationen kändes hopplös och det låg nära till hands att tala om en förlorad generation.

Utan att vara forskare, men med lång erfarenhet ur mitt arbetsliv med människor och i synnerhet ungdomar, frågar jag mig vem som har bibringat det uppväxande släktet den kräsna inställningen till arbete, som man så ofta möter. När man läser i dagens tidning att ett företag i staden har erbjudit ett antal praktikplatser till arbetslösa ungdomar och ingen har nappat på erbjudandet blir jag orolig.

Tur att polackerna kommer för att skörda våra jordgubbar, annars skulle de tydligen ruttna på åkrarna och i trädgårdarna.

Siegfrid Amper

CONTRA

5 1994

I nästa nummer av Contra ska vi studera en av de två kvarvarande relikerna från det kommunistiska systemets mörka tid: Nordkorea. Vi kommer också att få en inblick i hur ledande antikommunister arbetade för att vinna det kalla kriget åt Väst.

...kommer i augusti